

Rapportering om samfunnsansvar i hotellbransjen

- På bakgrunn av forventede nye krav i regnskapsloven

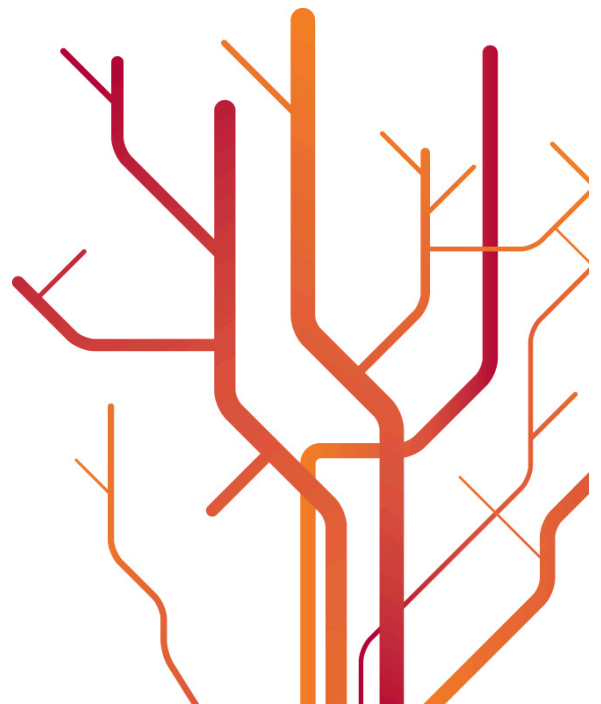

Magnus Dons Brøndbo

Masteroppgave i økonomi og administrasjon

-studieretning bedriftsøkonomi(30 stp)

Juni 2012

Førord:

Dette forskningsarbeidet er en del av mastergraden i økonomi og administrasjon ved Handelshøgskolen i Tromsø/Universitetet i Tromsø og markerer avslutningen på endt studie som siviløkonom. Arbeidet er en obligatorisk del av mastergradsstudiet og tilsvarer 30 studiepoeng.

Jeg har med denne studien tilegnet meg ny kunnskap som vil være nyttig å ta med seg videre. Arbeidet med studien har vært krevende, men samtidig veldig spennende og lærerikt.

Under forskningsarbeidet har jeg intervjuet ledere som jobber på hovedkontorene til de aktuelle selskapene. Jeg vil i den forbindelse rette en stor takk til informantene, som til tross for hektiske arbeidsdager tok seg tid til å stille opp til et intervju.

Jeg vil videre rette en stor takk til mine veiledere, universitetslektor II Bjørn Sælen, førstelektor Henning Sollid samt førstelektor Gunnar Ottesen ved handelshøgskolen i Tromsø. De har gjennom hele prosessen kommet med gode og konstruktive tilbakemeldinger og tatt seg god tid til å hjelpe meg underveis.

Jeg vil også takke mine medstudenter for fem flotte og lærerike år både på og utenfor universitetet.

Til slutt vil jeg takke min familie og ikke minst min kone for deres støtte gjennom hele utdannelsen.

Tromsø, 31. Mai 2012

Magnus Dons Brøndbo

Sammendrag:

Formålet med denne utredningen er å avdekke hvordan hotellbransjen i dag rapporterer og arbeider med samfunnsansvar, og undersøke hvilken betydning det får for denne bransjen dersom det i regnskapsloven blir vedtatt en rapporteringsplikt om samfunnsansvar.

Bakgrunnen for denne studien er at Finansdepartementet har fremlagt et lovforslag om at store foretak i henhold til regnskapslovens definisjon skal få en rapporteringsplikt om oppfølging av samfunnsansvar. Videre at det antas at tilsvarende rapporteringsplikt kan bli vedtatt for øvrige foretak i fremtiden.

For å besvare studiens problemstilling er det gjennomført en empirisk undersøkelse blant norske hotellkjeder. Hotellnæringen i Norge består totalt av ca. 1100 hoteller. Utvalget i undersøkelsen er fire hotellkjeder samt et enkeltstående hotell. Disse kjedene har til sammen ca. 200 hoteller i Norge. Utvalget i undersøkelsen utgjør dermed om lag 18% av den norske hotellnæringen.

Det er benyttet både primær- og sekundærdata for å besvare studiens problemstilling. Primærdata er innhentet i form av delvis strukturert dybdeintervju med representanter fra ledelsen ved hovedkontoret til selskapene. Intervjuene fant sted i april 2012 i Oslo og i Tromsø. Sekundærdata er innhentet gjennom selskapenes offentlige tilgjengelige årsrapporter/årsberetninger for regnskapsåret 2010, samt selskapenes hjemmesider.

Studien avdekker at de største hotellkjedene allerede jobber aktivt med samfunnsansvar og rapporterer i henhold til det foreslåtte rapporteringskravet. Dette innebærer at det for disse vil medføre få konsekvenser dersom det i regnskapsloven også blir krav for mindre foretak om å rapportere om samfunnsansvar.

Nøkkelord: Samfunnsansvar, hotellbransjen, regnskapsloven, Nordic Choice Hotels, Rica Hotels, First Hotels, Best Western Hotell.

Innholdsfortegnelse

Forord:	ii
Sammendrag:	iii
Innholdsfortegnelse	iv
Figur- og tabelloversikt	vi
Tabelloversikt:	vi
Begrepsavklaring:	vii
1. Innledning	1
1.1 Bakgrunn, aktualisering og avgrensning	1
1.2 Problemstilling	4
1.3 Oppgavens struktur	5
2. Teoretisk referanseramme	6
2.1 Begrepet samfunnsansvar	6
2.1.1 Hvorfor bedrifter bør vise samfunnsansvar	7
2.2 Regnskapslovens krav til rapportering	9
2.2.1 Årsregnskap	9
2.2.2 Årsberetning.....	9
2.3 Rapportering om samfunnsansvar	11
2.3.1 Integrert rapportering.....	12
2.3.2 Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse	12
2.4. Nye krav til rapportering om samfunnsansvar	14
2.4.1 Nytt lovforslag i regnskapsloven § 3-3 c.	15
2.4.2. Frivillighet gir ingen byrde?.....	21
2.5 Standard for rapportering og arbeid med samfunnsansvar	22
2.5.1 FN Global Compact.....	22
2.5.2 Global Reporting Initiativ (GRI)	23
2.5.3 ISO 26000 Veiledning om samfunnsansvar	24
2.5.4 OECDs retningslinjer.....	24
2.5.5 NHO- veiledning "Det handler om tillit"	25
2.5.6 CSR Norge	25
2.6. Rapportering som del av bærekraftig foretaksstyring	25
2.6.1. Steg 1: Identifisere hvilke risikoer som er relevante for foretaket.....	26
2.6.2. Steg 2: Prioritere selskapets vesentlige samfunnsansvarsrisikoer	26
2.6.3. Steg 3: Integrer samfunnsansvar og bærekraft i foretaksstyringen	27
2.6.4. Steg 4: Følg opp resultater og etterlevelse	27
2.6.5. Steg 5: Rapportert om mål, resultater og utfordringer	27
2.7 Samfunnsansvar i hotellbransjen i Norge	27
3. Metode	29
3.1 Forskningsprosessen	29
3.2 Forberedelse/problemstillinger	30
3.3 Metodevalg	32
3.3.1 Dokumentanalyse.....	33
3.3.2 Dybdeintervju	34
3.3.3 Utvalg.....	34
3.4 Evaluering av metode	36
3.4.1 Pålitelighet.....	36
3.4.2 Troverdighet.....	38

3.4.3 Overførbarhet	39
4. Resultat	40
4.1 Dokumentanalyse:	40
4.1.1 Rapportering om samfunnsansvar i årsrapport/årsberetning	40
4.1.2 Rapportering om samfunnsansvar på hjemmesider:	42
4.2 Dybdeintervju	44
4.2.1 Hva er samfunnsansvar og hvorfor bør bedrifter ta samfunnsansvar	45
4.2.2 Arbeid med samfunnsansvar.....	49
4.2.3 Rapportering om samfunnsansvar	54
5. Analyse og konklusjon	58
5.1 Analyse av sekundærdata.....	58
5.1.1 Årsberetning:.....	58
5.1.2 Hjemmesider:	59
5.2 Analyse av dybdeintervju	60
5.2.1 Hva er samfunnsansvar og hvorfor bør bedrifter ta samfunnsansvar	60
5.2.2 Arbeid med samfunnsansvar.....	61
5.2.3 Rapportering om samfunnsansvar	63
5.3 Konklusjon.....	65
5.3.1 Konklusjon 1: Konsekvenser dersom nye rapporteringskrav	65
5.3.2 Konklusjon 2: Selskapenes arbeid med samfunnsansvar	66
5.4 Refleksjon.....	67
Referanseliste:.....	68
Internettkilder	70
Vedlegg.....	72
Vedlegg 1 - Nytt lovforslag	72
Vedlegg 2 - Intervjuguide	74

Figur- og tabelloversikt

Figur 1: Den tredelte bunnlinjen.....	7
Figur 2: Pyramiden for selskapets samfunnsansvar.....	8
Figur 3: Opplysningskravet.....	20
Figur 4: FN Global Compact's 10 prinsipper.....	23
Figur 5: Bærekraftig foretaksstyring.....	26
Figur 6: Forskningsprosessen.....	29
Figur 7: Problemstilling 1.....	30
Figur 8: Problemstilling 2.....	31
Figur 9: Samfunnsansvar omtalt i årsrapport/årsberetning.....	40
Figur 10: Samfunnsansvar omtalt på hjemmeside.....	42
Figur 11: Henvisning til rapporteringsinitiativ.....	44
Figur 12: Verdiskapende å ta samfunnsansvar.....	45
Figur 13: Definisjon sammenfallende med lovforslagets definisjon.....	46
Figur 14: Hvorfor selskapet tar samfunnsansvar.....	47
Figur 15: Identifisering av risiko.....	49
Figur 16: Rangering av samfunnsansvarsområdene.....	50
Figur 17: Hvordan selskapet jobber organisatorisk med samfunnsansvar.....	52
Figur 18: "Følg eller forklar".....	54
Figur 19: Rapporteringsform.....	55

Tabelloversikt:

Tabell 1: Utvalg i undersøkelsene.....	36
Tabell 2: Rapportering om samfunnsansvar.....	55

Begrepsavklaring:

Bærekraftig utvikling:	Omfatter blant annet forhold som etikk, anti-korrupsjon, arbeidsvilkår, mangfold, menneskerettigheter, påvirkning på lokalsamfunn, miljøkonsekvenser av egen virksomhet og egne produkter.
Corporate governance:	Engelsk begrep for eierstyring og selskapsledelse
CR:	Corporate responsibility. Engelsk begrep for samfunnsansvar
CSR:	Corporate social responsibility. Engelsk begrep for samfunnsansvar
Filantropi:	Å handle til beste for andre, uten å tenke på økonomisk vinning
FN G.C:	Forente Nasjoners Global Compact Rapporteringsinitiativ for samfunnsansvar
GRI:	Global Reporting Initiativ Rammeverk for ikke-finansiell rapportering.
HMS:	Helse miljø og sikkerhet
IIRC:	International integrated reporting initiative
ISO 26000	”Veiledning om samfunnsansvar”
ISO 14001	Miljøstandard ”Miljøstyringssystem”
NHO:	Næringslivets Hovedorganisasjon

NRS:	Norsk RegnskapsStandard: Utgis av Norsk RegnskapsStiftelse
NUES:	Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse
OECD:	Organisasjon for økonomisk samarbeid og utvikling
rskl:	Regnskapsloven Lov av 17. Juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v
Samfunnsansvar:	bedriftenes integrasjon av sosiale og miljømessige hensyn i sin daglige drift på frivillig basis, utover å overholde eksisterende lover og regler.
Små foretak:	regnskapspliktige som ikke er store foretak jf. rskl. § 1-5 og som på balansedagen ikke overskrider to av tre følgende vilkår: <ol style="list-style-type: none"> 1. salgsinntekt: 70 millioner kroner 2. balansesum: 35 millioner kroner 3. gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret: 50 årsverk.
Store foretak:	allmennaksjeselskaper, regnskapspliktige hvis aksjer, andeler, grunnfondsbevis eller obligasjoner noteres på børs, autorisert markedsplass eller tilsvarende regulert marked i utlandet, eller andre regnskapspliktige dersom det er fastsatt i forskrift gitt av departementet jf. rskl. § 1-5
Stortingsmelding:	En orientering fra regjeringen til Stortinget om ulike saker som regjeringen ønsker drøftet i Stortinget.

1. Innledning

1.1 Bakgrunn, aktualisering og avgrensning

Temaet i denne oppgaven er samfunnsansvar og de forventede nye kravene i regnskapsloven om rapportering og oppfølging av samfunnsansvar. Det finnes mange definisjoner på samfunnsansvar. Kort forklart så innebærer samfunnsansvar hva bedriftene gjør på frivillig basis for å integrere sosiale og miljømessige hensyn mv. i bedriften.

Bakgrunn:

Arbeidet mot en bærekraftig utvikling drives både på globalt, regionalt og nasjonalt plan. På det globale planet utarbeider FN ulike konvensjoner som medlemslandene over tid ratifiserer og implementerer. På det regionale planet utarbeider EU sin politikk og på det nasjonale planet utarbeider norske myndigheter vårt nasjonale regelverk innenfor rammen av de overnasjonale regelverkene som vi har forpliktet oss til å følge.

Et fokusområde i arbeidet mot en bærekraftig utvikling er å få næringslivet til å ta samfunnsansvar. Til grunn for dette arbeidet ligger FN's Global Compact og de retningslinjer som FN har utarbeidet gjennom ISO 26000 "Veiledning om samfunnsansvar" og Det Globale rapporteringsinitiativet GRI.

Bærekraftsrapportering eller samfunnsansvarsrapportering vil si å rapportere om sosiale og miljømessige forhold ved virksomheten. Mange virksomheter opplever forventninger og krav fra interessenter om å rapportere om bærekraft og samfunnsansvar. Dette fordi interessentene har behov for god og samlet rapportering om alle vesentlige forhold som påvirker foretakenes verdiskapning på kort og lengre sikt (Revisorforeningen, 2012).

Fokuset på samfunnsansvar vil trolig øke i årene som kommer. Videre ser man en internasjonal trend mot at flere land beveger seg mot integrert rapportering, som samler bedriftens rapportering om finansielle og ikke finansielle forhold.

Aktualisering:

I den senere tid har regjeringen satt fokus på næringslivets samfunnsansvar ved å utarbeide en egen stortingsmelding om dette temaet. Formålet med Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009), ”Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi” var å skape økt bevissthet og fremme samfunnsansvar i offentlig og privat virksomhet (Finansdepartementet, 2009).

I denne stortingsmeldingen ble Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES) oppfordret til å sette krav til mer utførlig rapportering av samfunnsansvar (Utenriksdepartementet, 2009). I henhold til punkt 1 i NUES anbefales det nå at børsnoterte selskaper bør utforme retningslinjer for etikk og samfunnsansvar, og redegjøre for disse i selskapets årsrapport (NUES, 2010).

Med utgangspunkt i de overnasjonale retningslinjene og Stortingsmelding nr. 10 har Finansdepartementet fremlagt forslag om at store foretak skal få en rapporteringsplikt om opplysning av samfunnsansvar. Man går nå altså et steg videre fra at man i NUES anbefaler å rapportere om samfunnsansvar til at det nå blir lovpålagt å rapportere om dette. Norge følger her etter land som Danmark, Sverige og Storbritannia som allerede har innført utvidet krav til bærekraftsrapportering (Revisorforeningen, 2010). Formålet med forslaget er at næringslivet i større grad skal fokusere på å integrere samfunnsansvar i sin styring av virksomheten (Finansdepartementet, 2009). I Norge er endringene foreslått innarbeidet i regnskapsloven gjennom § 3-3 c med følgende ordlyd:

”Store foretak skal i årsberetningen eller i dokument det er henvist til i årsberetningen gi en redegjørelse for oppfølgingen av sitt samfunnsansvar. Det skal i årsberetningen opplyses om hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig”

Det nye lovforslaget er per mai 2012 under behandling og blir sannsynligvis iverksatt fra 2013 (jf. telefon med Finansdepartementet mai 2012). Dette vil innebære at store foretak fra dette tidspunkt må utvide sin rapportering til å omfatte en beskrivelse av hva virksomheten gjør innenfor områder som menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø samt bekjempelse av korrupsjon.

Med store foretak menes allmennaksjeselskap og enkelte andre typer foretak, jf. regnskapsloven § 1-5. Disse foretakene representerer bare en del av vår samlede verdiskapning. For å oppfylle FNs langsiktige mål er det grunn til å tro at de nye rapporteringsreglene på sikt også vil bli gjort gjeldende for øvrige foretak.

I lovforarbeidene åpnes det også opp for at det skal foretas en ny vurdering av om rapporteringskravet også skal gjelde for øvrige foretak. Det foreslåes eksplisitt at dette kan inngå som tema i evaluering av rapportering om samfunnsansvar som regjeringen legger opp til skal gjennomføres innen 5 år, jf. Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009)

Avgrensning:

For å vurdere konsekvensene av at en slik regel også innføres for øvrige foretak, ønsker jeg i denne oppgaven å vurdere dagens rapporteringspraksis i en bransje opp mot den nye rapporteringsregelen i regnskapsloven.

Jeg ønsker å fokusere på en bransje for å kunne konkretisere hva som ligger i samfunnsansvar. I tillegg vil flere bedrifter fra samme bransje muliggjøre en sammenligning mellom bedriftene. Med utgangspunkt i mitt eget erfaringsgrunnlag har jeg valgt å avgrense oppgaven til hotellbransjen og et utvalg av bedrifter innenfor denne bransjen.

1.2 Problemstilling

Jeg vil i denne oppgaven undersøke hvordan hotellbransjen i dag rapporterer og arbeider med samfunnsansvar, og undersøke hvilken betydning det får dersom det nye lovforslaget om rapporteringsplikt også blir vedtatt for øvrige foretak.

Oppgavens problemstilling er todelt og første problemstilling er:

1. ”Hvilke konsekvenser får det for hotellbransjen dersom det i regnskapsloven blir krav for øvrige foretak å rapportere om samfunnsansvar i årsberetning?”

For å besvare denne problemstillingen vil jeg foreta en dokumentanalyse og undersøke hvordan det rapporteres om samfunnsansvar i hotellbransjen i dag. For å undersøke dagens rapportering vil jeg benytte meg av sekundærdata som hotellkjedenes årsberetning/årsrapporter og kjedenes hjemmesider. Dagens rapportering vil så sammenlignes med de forventede nye kravene.

For å vurdere om selskapene er forberedt på de nye kravene vil jeg også undersøke hvordan selskapene arbeider med samfunnsansvar i dag. Jeg vil undersøke dagens praksis for å finne ut om bransjen er moden for de nye kravene. I den forbindelse vil jeg foreta dybdeintervju med et utvalg av selskapene i bransjen.

Oppgavens andre problemstilling blir dermed:

2. ”Hvordan arbeides det med samfunnsansvar i hotellbransjen i dag vurdert ut i fra de nye kravene”

1.3 Oppgavens struktur

Opgaven er delt inn i 5 kapitler der kapittel 2 til 5 utgjør oppgavens hoveddel.

Kapittel 2: Teoretisk referanseramme

Kapittelet tar for seg det teoretiske utgangspunktet for min oppgave. Først forklares hva som ligger i begrepet samfunnsansvar og hvorfor det anses viktig for bedrifter å fokusere på dette. Deretter beskrives det nye lovforslaget og anbefalinger om hvordan selskaper kan arbeide med samfunnsansvar. Jeg vil også beskrive ulike standarder og verktøy som bedrifter kan bruke ved oppfølging av samfunnsansvar og rapportering av dette.

Kapittel 3: Metode

Her forklares metodene som er brukt for å besvare oppgavens problemstillinger på en troverdig og oversiktlig måte. I tillegg beskrives svakheter ved undersøkelsen.

Kapittel 4: Resultat

I dette kapittelet beskrives funnene som fremkommer av dokumentanalysen hvor jeg har undersøkt hvordan hotellbransjen i dag rapporterer om samfunnsansvar. Jeg vil her benytte meg av sekundærdata som årsberetning/årsrapporter og selskapenes hjemmesider. I kapittelet gjennomgås også dybdeintervjuene som er foretatt med noen utvalgte hotellkjeder. Formålet med disse er å undersøke hvordan selskapene arbeider med samfunnsansvar og hvilke eventuelle konsekvenser nye rapporteringskrav om samfunnsansvar vil innebære.

Kapittel 5: Analyse og konklusjon

I dette kapittelet drøftes og analyseres funnene fra resultatkapittelet opp mot teorien. Til slutt foretas en konklusjon ved at oppgavens problemstilling besvares.

2. Teoretisk referanseramme

Temaet i denne oppgaven er samfunnsansvar og de nye rapporteringsreglene i regnskapsloven om oppfølging av samfunnsansvar. I dette kapitlet vil jeg derfor først forklare hva samfunnsansvar er samt viktigheten av å vise samfunnsansvar. Deretter vil jeg kort redegjøre for regnskapslovens krav om rapportering, før jeg beskriver det nye lovforslaget om krav til rapportering om samfunnsansvar. Videre vil jeg beskrive ulike nasjonale og internasjonale veiledninger og standarder som bedriftene kan slutte seg til om arbeid med og rapportering om samfunnsansvar. Deretter vil jeg redegjøre for hvordan selskap kan tilnærme seg nye krav og forventninger knyttet til samfunnsansvar på en måte som skaper verdier for selskapet. Til slutt vil kort beskrive min vurdering av samfunnsansvar i hotellbransjen.

2.1 Begrepet samfunnsansvar

Det er mange forskjellige definisjoner og ulike oppfatninger av hva som ligger i begrepet samfunnsansvar. Innholdet i begrepet vil variere med blant annet konkurransesituasjon, hvilke markeder man opererer i og kulturelle forskjeller (Arbeidsgiverforeningen Spekter). Jeg har valgt å ta utgangspunkt i definisjonen som er lagt til grunn i det nye lovforslaget om rapportering om samfunnsansvar.

” Med samfunnsansvar forstås det foretaket gjør på frivillig basis for å integrere og sikre åpenhet om hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forhold til sine interessenter ”

De hensyn som samfunnsansvar begrenses til etter denne definisjonen er menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon. Dette er hensyn som anses sentrale for en bærekraftig utvikling.

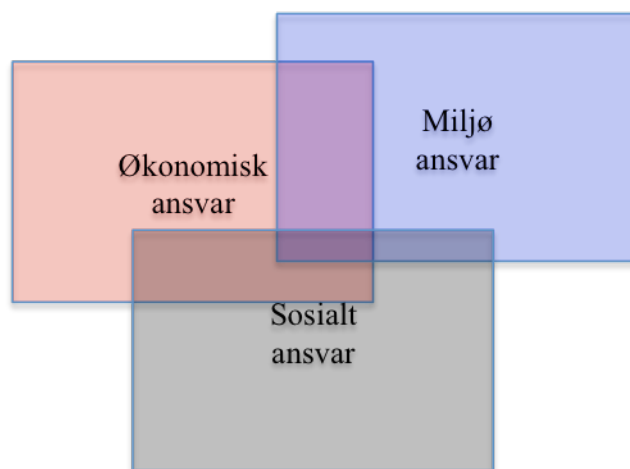
Samfunnsansvar omhandler altså integrering av disse hensynene i foretakets forretningsstrategier, i foretakets daglige drift og i forhold til foretaket sine interessenter samt å sikre åpenhet om dette. Videre er samfunnsansvar begrenset til det som foretaket i denne sammenhengen gjør på frivillig basis, altså utover de lover og regler foretaket er pliktig til å følge. Definisjonen vil bli nærmere forklart under punkt 2.4.1 som omhandler det nye lovforslaget.

2.1.1 Hvorfor bedrifter bør vise samfunnsansvar

For at bedrifter i dag skal oppfattes positivt i samfunnet er det ikke lenger tilstrekkelig å følge eksisterende lover og regler, samt oppfylle kriterier om økonomisk lønnsomhet. I dag forventes det at bedrifter i større grad tar ansvar utover det som minimum kan forventes.

Denne utviklingen skyldes blant annet at produkter og tjenester blir mer like og selskaper må derfor skille seg ut slik at de blir positivt oppfattet i markedet. Bedrifter utvikler i stadig økende grad kjerneverdier og bedriftsprofiler som reflekterer hvordan de vil at selskapet og produktene skal oppfattes i markedet og blant ansatte. Det at bedriftene tar samfunnsansvar er viktige elementer i denne prosessen (Arbeidsgiverforeningen Spekter).

Foretak påvirker og påvirkes av samfunnet og miljøet som foretaket er en del av. For at bedriften skal kunne lykkes med sine langsiktige mål og strategier, må bedriften ivareta både økonomiske, miljømessige og sosiale hensyn. Denne fremgangsmåten blir også kalt ”triple bottom line” (den tredelte bunnlinjen). Dersom man finner en balanse mellom disse tre elementene, kan bedriften opptre bærekraftig (Arbeidsgiverforeningen Spekter).

Figur 1: Den tredelte bunnlinjen (Arbeidsgiverforeningen Spekter).

Pyramiden for bedriftens samfunnsansvar:

Figur 2: Pyramiden for selskapets samfunnsansvar (Carrrol, 1991)

Som figuren ovenfor viser kan selskapets ansvar deles inn i fire områder. Det stilles forskjellige krav og forventninger til de forskjellige nivåene i pyramiden. Interessenter i samfunnet forventer og krever at selskap oppfyller økonomiske og lovpålagt ansvar. Videre forventes det at selskaper skal følge etiske retningslinjer og drive etisk drift. Øverst i pyramiden er det et ønske om at selskapene skal drive filantropi i lokalsamfunnet. Dette kan imidlertid skje først når de tre underliggende nivåene i pyramiden er hensyntatt.

Komponentene er koblet opp mot forskjellige interessenter for virksomheten. Å finne den riktige balansen vil her være vanskelig på grunn av at bedrifter opererer i en verden som endres hele tiden. Figuren bærer preg av den amerikanske tilnærmingen til samfunnsansvar og er en form for eksplisitt samfunnsansvar (Carrrol, 1991).

Noen positive effekter av en fremoverrettet holdning til samfunnsansvar kan blant annet være økt lønnsomhet, reduserte kostnader, fornøyde kunder, bedre omdømme, tiltrekking av de beste ansatte, økt identitet og stolthet blant ansatte, mulighet for bedre finansiering og bedre arbeidsforhold (Næringslivets hovedorganisasjon, 2009).

Mange bedrifter oppdager at å jobbe bevisst med samfunnsansvar innebærer en vinn-vinn situasjon for bedriften. En bevisst holdning til samfunnsansvar kan gi et godt omdømme som igjen fører til fornøyde kunder. For eksempel er mange forbrukere opptatt av at produktene de kjøper er produsert på en miljøriktig måte. Når bedriften tar samfunnsansvar og sørger for dette, så vil det føre til tilfredsstilte kunder (Revisorforeningen, 2012).

Det å ha en bevisst holdning til samfunnsansvar kan også føre til reduserte kostnader på grunn av ressurs- og energiøkonomisering [1].

Man ser også en klar tendens på at stadig flere interessenter som kunder, ansatte og investorer krever at bedrifter skal ta samfunnsansvar i sin daglige drift. Bedrifter som tar samfunnsansvar på alvor og som anser ansvaret som et strategisk ledelsesansvar, vil få en bevisst holdning til feltet og dermed også bli bedre enn andre på samfunnsansvar. Dersom man utvikler interne retningslinjer og følger opp og rapporterer om arbeidet, vil samfunnsansvar påvirke bedriftens strategi og være en naturlig del av den daglige driften [1].

2.2 Regnskapslovens krav til rapportering

Regnskapsloven (Lov av 17. Juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v) oppstiller krav til rapportering. Finansiell rapportering gjøres gjennom årsregnskapet, mens krav til ikke-finansiell rapportering fremgår av kravene til årsberetning. Rapportering om samfunnsansvar er en form for ikke-finansiell rapportering. I det følgende vil jeg gi en kort redegjørelse for dagens krav til rapportering.

2.2.1 Årsregnskap

Et årsregnskap blir betegnet som et foretaks offisielle regnskap. De fleste bedrifter i Norge er pålagt å utarbeide dette (Kristoffersen, 2005). Formålet er å gi selskapets ulike interessegrupper relevant og pålitelig informasjon om selskapets økonomiske resultat, finansielle stilling og utvikling (Huneide, Pedersen, Schwencke, & Haugen, 2010).

Kravene til årsregnskap reguleres av regnskapsloven. Der angis kriterier for hvem som er regnskapspliktige og som dermed også plikter å levere årsregnskapet til regnskapsregisteret i Brønnøysund. Plikten til å utarbeide årsregnskap gjelder alle foretak som er underlagt regnskapsplikt i regnskapsloven § 1-2, jf. rskl. 3-1. Årsregnskapet skal blant annet inneholde balanse, resultatregnskap, kontantstrømpoppstilling og noteopplysninger, jf. rskl. § 3-2. 1. ledd.

2.2.2 Årsberetning

Med årsberetning menes den redegjørelsen som et styre og den daglige ledelsen i regnskapspliktige foretak er pliktig til å gi sammen med årsregnskapet. Årsberetningen utgjør

sammen med årsregnskapet en viktig del av foretakets regnskapsinformasjon til foretakets interessegrupper (Norsk RegnskapsStandard, 2010).

Ett av formålene med årsberetningen er å supplere årsregnskapet med tilleggsinformasjon og forklaringer for å bedømme foretakets verdi. Årsberetningen legger også vekt på andre forhold som er viktig for å bedømme foretakets stilling, resultat og risiko. I tillegg til finansiell informasjon vil beretningen for eksempel også inneholde opplysninger om miljøforhold, konkurransemessige forhold og fremtidsutsikter (Norsk RegnskapsStandard, 2010).

Regnskapsloven stiller spesifiserte krav til hva årsberetningen skal inneholde. Kravene er gitt i rskl. §§ 3-3 og 3-3 a avhengig av om foretaket går under definisjonen små foretak eller ikke. Hva som regnes som små og store foretak følger av rskl. §§ 1-5 og 1-6.

Årsregnskapet og årsberetningen skal underskrives av samtlige styremedlemmer, samt daglig leder, jf. rskl. § 3-5. Revisor skal dessuten foreta en konsistenssjekk av årsberetningen, jf. revisorloven § 5-1.

Ikke-finansiell rapportering:

I rskl. § 3-3 a 9. til 12. ledd oppstilles krav til at regnskapspliktige foretak som ikke er små skal rapportere om ikke-finansiell forhold innen arbeidsmiljø, likestilling og ytre miljø i årsberetningen. De tilsvarende kravene for små foretak fremgår av rskl. § 3-3 5. til 8. ledd.

De nye kravene om rapportering av oppfølging av samfunnsansvar må ses på som en videreføring av rapporteringsplikten om disse forhold. Opplysningskravene i rskl. §§ 3-3 og 3-3 a knytter seg imidlertid til oppfyllelse av lovpålagte plikter, mens de nye opplysningskravene om rapportering av samfunnsansvar gjelder det foretakene gjør utover å følge lover og regler (Finansdepartementet, 2009). Sammenhengen mellom regelsettene gjør at jeg vil kort redegjøre for gjeldende opplysningsplikt etter rskl. §§ 3-3 og 3-3 a.

Opplysninger om arbeidsmiljøet:

Årsberetningen skal inneholde opplysninger om arbeidsmiljøet og en oversikt over iverksatte tiltak som har betydning for det. Det skal opplyses særskilt om skader og ulykker, og i tillegg om sykefravær dersom den regnskapspliktige har vært sysselsatt i minst 5 årsverk.

Opplysninger om likestilling og diskriminering

Årsberetningen skal inneholde en redegjørelse for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. Redegjørelsen skal inneholde en beskrivelse av iverksatte og planlagte likestillingstiltak. Noen foretak må dessuten gi en tilsvarende redegjørelse angående diskriminering.

Opplysninger om ytre miljøpåvirkninger

Regnskapsloven krever at det i årsberetningen også skal gis opplysninger om forhold ved virksomheten, som kan føre til en ikke ubetydelig påvirkning på det ytre miljøet. Det skal også opplyses om hvilke miljøpåvirkninger de enkelte forhold ved foretaket gir eller kan gi, i tillegg til hvilke tiltak som planlegges iverksatt for å redusere eller forhindre negative miljøvirkninger.

De konkrete kravene i regnskapsloven er utdypet i ”*Norsk RegnskapStandard 16 Årsberetning*” (Norsk RegnskapsStandard, 2010).

2.3 Rapportering om samfunnsansvar

Samfunnsansvarsrapportering går under mange navn. Det betegnes blant annet som bærekraftsrapportering, CSR/CR rapportering, sustainability-rapportering og tripple-bottom-line-rapportering (Revisorforeningen, 2010).

Internasjonalt ser man en trend mot stadig strengere krav til rapportering om samfunnsansvar og behovet for en samlet og god rapportering. Stadig flere investorer og interessenter uttrykker tydelige forventninger om bærekraftsrapportering. Mange selskaper opplever nå at investorer i økende grad er oppmerksomme på hvordan selskapene håndterer utfordringer knyttet til miljø, sosiale forhold og god foretaksstyring. Årsaken er at flere investorer anser slike faktorer som direkte relevant for den finansielle avkastningen (Revisorforeningen, 2010). Danmark, Sverige og Storbritannia har allerede innført strengere krav til utvidet bærekraftsrapportering, og nå har norske myndigheter foreslått krav til rapportering om samfunnsansvar også i Norge.

2.3.1 Integrert rapportering

I dag utarbeider mange bedrifter til dels omfattende finansielle, samfunnsansvars- og foretaksstyringsrapporter. Sentrale sammenhenger kommer her ikke alltid klart frem gjennom rapporteringen. Viktige områder kan bli mangelfullt dekket mens andre deler av rapporteringen er så detaljert og omfattende at det kan være vanskelig for leserne å få med seg det viktigste av informasjonen. I tillegg etterspør investorer og andre interessenter i stadig større grad god og samlet rapportering om alle viktige forhold som påvirker en bedrifts verdiskapning på kortere eller lengre sikt (Revisorforeningen, 2011).

En integrert rapport skal samle vesentlig informasjon om en bedrifts strategi, styring, resultater og utsikter som reflekterer de forretningsmessige, sosiale og miljømessige omgivelsene som bedriften opererer i. En slik rapport skal gi oversiktlig informasjon om hvordan foretaket skaper og bevarer verdier, og hvordan det forvalter sitt samfunnsansvar (Revisorforeningen, 2011).

Integrert rapportering har den senere tid blitt en internasjonal trend innenfor regnskap og rapportering. Norske selskaper har foreløpig kommet kort i å sammenstille sin rapportering i integrerte rapporter. Selv om utviklingen av integrert rapportering har kommet kort her i Norge, er det etter hvert flere norske foretak som rapporterer systematisk om samfunnsansvar og foretaksstyring i tillegg til den finansielle rapporteringen (Revisorforeningen, 2012).

Den Internasjonale Integrerte rapporteringskomiteen (IIRC) har utarbeidet et diskusjonsnotat for å presentere overordnede tanker for hvordan et internasjonalt rammeverk for integrert rapportering bør se ut. Formålet til IIRC er å skape et globalt akseptert integrert rapporteringsrammeverk som samler økonomiske, miljømessige, sosiale og styringsinformasjon i en klar, konsis, konsekvent og sammenlignbar format. Målet er å bidra i utviklingen av mer omfattende og forståelig informasjon om organisasjoner, prospektive samt retrospektive, for å møte behovene til en mer bærekraftig global økonomi [2].

2.3.2 Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse

Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES), har utarbeidet en anbefaling om eierstyring og selskapsledelse. Formålet med anbefalingen er at den skal bidra til å klargjøre

rollefordelingen mellom aksjeeiere, styret og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen (NUES, 2010).

Oslo Børs krever at børsnoterte selskaper årlig skal utarbeide en redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse i samsvar med denne anbefalingen. Redegjørelsen skal inntas i selskapets årsrapport (NUES, 2010).

I oktober 2010 ble det i anbefalingens punkt 1 om eierstyring og selskapsledelse inntatt en anbefaling om at selskapene, i tillegg til etiske retningslinjer, bør utforme retningslinjer for samfunnsansvar (NUES, 2010). Bestemmelsen lyder som følger:

”Styret bør klargjøre selskapets verdigrunnlag og i samsvar med dette utforme retningslinjer for etikk og samfunnsansvar”.

Kjernen i begrepet bedriftens samfunnsansvar blir i anbefalingen betegnet som *”selskapets ansvar for mennesker, samfunn og miljø som påvirkes av virksomheten og omhandler typisk menneskerettigheter, antikorruptsjon, arbeidstakerforhold, HMS, diskriminering og miljømessige forhold”* (NUES, 2010).

2.3.2.1 Følg eller forklar prinsippet

Som det fremgår av punkt 1 i anbefalingen til NUES, er rapportering om samfunnsansvar noe som styret ”bør” gjøre. De børsnoterte selskapene er således ikke pliktig til å gjøre dette etter NUES. Anbefalingen til NUES bygger imidlertid på et **”følg eller forklar prinsipp”**. Med dette menes at selskapene skal redegjøre for hvordan de har innrettet seg etter anbefalingens enkelte punkter, eller forklare hvorfor og hvordan selskapet har valgt å innrette seg på en annen måte (NUES).

”Følg eller forklar” er en regulatorisk tilnærming som brukes av land som Storbritannia, Tyskland og andre land innen corporate governance. Hensikten med prinsippet er å la næringslivet selv bestemme hvilken standard som passer det enkelte selskap best, og som de vil følge. Dersom de ikke følger noen standarder må de opplyse om dette [3].

Også det nye lovforslaget om rapportering om samfunnsansvar bygger på et ”følg eller forklar” prinsipp. Prinsippet er også inntatt i den nye bestemmelsen i rskl. § 3-3 b som

omhandler redegjørelse for foretaksstyring. I bestemmelsens 2. ledd nr. 3 står det at man skal gi en begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalingen og regelverk.

Den danske årsregnskapslovens § 99 a. ”Redegjørelse for samfunnsansvar i ledelsesberetningen” som trådte i kraft i 2009 og de britiske ”Companies Act ” bygger også på dette prinsippet (PwC, 2009).

2.4. Nye krav til rapportering om samfunnsansvar

I Stortingsmelding nr. 13 (2006-2007) ”Et aktivt og langsiktig eierskap” uttrykte regjeringen noen generelle forventninger til statlige selskapers arbeid med samfunnsansvar. I stortingsmeldingen gis det uttrykk for at staten ønsker å være en aktiv pådriver i arbeidet med samfunnsansvar og bruke det statlige eierskapet til å øke selskapenes ivaretagelse av samfunnsansvar (Nærings- og handelsdepartementet, 2006).

Denne stortingsmeldingen ble senere fulgt opp av en ny stortingsmelding om dette temaet. Dette var stortingsmelding nr. 10 (2008-2009) ”Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi”. Her ble det varslet at regjeringen ville arbeide med et lovforslag om plikt om rapportering av samfunnsansvar for de største regnskapspliktige foretakene (Finansdepartementet, 2009).

I 2010 opprettet Finansdepartementet en arbeidsgruppe for utredning av disse kravene til rapportering om samfunnsansvar. Arbeidsgruppen fikk også i oppdrag å fremlegge et lovforslag om dette. De har utarbeidet en rapport som ble kalt ”Krav til rapportering om samfunnsansvar”. I rapporten foreslås det at ”store foretak”, med visse unntak, skal avgi en årlig redegjørelse for oppfølgingen av selskapets samfunnsansvar. Dette skal inntas i årsberetningen eller i et eget dokument som det er henvist til i årsberetningen (Finansdepartementet, 2009).

I stortingsmelding nr. 10 (2008-2009) har myndighetene satt klare forventninger og mål for sin politikk for å fremme næringslivets samfunnsansvar. For å fremme en slik politikk vektlegger arbeidsgruppen at det bør være en åpen og bred rapportering om samfunnsansvar fra bedriftens side. I følge arbeidsgruppen er åpenhet en grunnleggende forutsetning for

gjennomføring av samfunnsansvar. Dette er også i tråd med internasjonale standarder FN's Global Compact, GRI og ISO 26000 (Finansdepartementet, 2009).

I følge arbeidsgruppens rapport har alle organisasjonene de har spurt stilt seg positive til et slikt rapporteringskrav. I tillegg påpeker arbeidsgruppen at det i evalueringen av det danske kravet til rapportering om samfunnsansvar er vist til at de regnskapspliktige har uttrykt seg positive til at det har blitt innført et slikt krav. Dette selv om det har påført selskapene økte administrative byrder.

Finansdepartementet mottok rapporten fra arbeidsgruppen den 14. oktober 2010. Rapporten ble sendt ut på høring den 26. oktober 2010, med frist for innspill og merknader til 28. januar 2011. Saken er fortsatt under behandling i Finansdepartementet, men de antar at lovbestemmelsen vil tre i kraft i 2013 (jf. telefon Finansdepartementet mai 2012).

2.4.1 Nytt lovforslag i regnskapsloven § 3-3 c.

Formålet med de nye kravene er at de skal bidra til at næringslivet i større grad skal fokusere på å integrere samfunnsansvar i sin virksomhetsstyring. Ved å innta en slik bestemmelse synliggjøres myndighetenes vektlegging av samfunnsansvar, i tillegg til at bedrifters bevissthet og oppfølging på dette området økes. Dette er ment som en drivkraft til at bedriftenes samfunnsansvar blir en integrert del av den daglige driften og av bedriftenes løpende virksomhets- og risikostyring. I tillegg skal det bidra til at interessenter som aksjonærer, kunder og samfunnet for øvrig får bedre informasjon om bedriftens tilnærming til spørsmål knyttet til samfunnsansvar (Finansdepartementet, 2009).

Lovforslaget stiller krav til at foretak gir en redegjørelse for oppfølgingen av sitt samfunnsansvar. Begrepet samfunnsansvar, og hva foretaket således skal gi en redegjørelse for, defineres i rskl. 3-3 c. 2.ledd.

I det følgende vil jeg først redegjøre for hvordan samfunnsansvar er definert i lovforslaget. Deretter forklares redegjørelseskravet som følger av § 3-3 c 1. ledd, opplysningskravet som følger av bestemmelsens 3. ledd og unntakene i 4. til 7. ledd.

§ 3-3 c, 2. ledd: Begrepet samfunnsansvar

Begrepet samfunnsansvar er i lovforslagets § 3-3 c 2. ledd definert som:

”det foretaket gjør på frivillig basis for å integrere og sikre åpenhet om hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forhold til sine interessenter”

Det følger av 2. ledd at foretaket skal **integrere** visse samfunnshensyn i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forhold til sine interessenter. Disse hensynene skal det også sikres **åpenhet** om. Åpenhet og en bred rapportering fra bedriftens side er en forutsetning for å gjennomføre samfunnsansvarlig opptreden. Dette er også i samsvar med internasjonale initiativer, herunder FN's Global Compact, Global Reporting Initiativ og ISO 26000 som vil bli nærmere forklart under punkt 2.6.

De samfunnshensyn som begrepet samfunnsansvar omfatter er i henhold til 2. ledd menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon.

Menneskerettigheter er grunnleggende rettigheter alle har, uavhengig av kjønn, alder, religion eller nasjonalitet [4]. Bedriftene har ansvar for å ivareta menneskerettighetene i virksomheten og respektere menneskets integritet (Utenriksdepartementet, 2009).

Arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold handler om å sørge for anstendige og sikre arbeidsforhold (Næringslivets hovedorganisasjon, 2009). I følge arbeidsgruppen bør det her kreves en oppfølging av rettighetene knyttet til ILOs kjernekonvensjoner om henholdsvis retten til å organisere seg og føre kollektive forhandlinger, forbud mot tvangsarbeid, barnearbeid og diskriminering. I tillegg til arbeidsmiljø, likestilling og anstendig arbeidsvilkår generelt (Finansdepartementet, 2009).

Begrepet **det ytre miljø** omhandler også klimamessige forhold. Bedrifter bør her unngå skadelig miljøpåvirkning og bidra til en bærekraftig utvikling (Næringslivets hovedorganisasjon, 2009). Næringslivet har en sentral rolle i forhold til miljømessige utfordringer. I tillegg til utviklingen av de nasjonale og internasjonale miljøkravene som

næringslivet må følge, bør bedriften ta grep for å redusere sin negative miljøpåvirkning ut over det som følger av slike krav [5].

Bekjempelse av korrupsjon vil si å forhindre korrupsjon og håndtere gråsoner på en god måte (Næringslivets hovedorganisasjon, 2009). Når det gjelder arbeidet mot korrupsjon spiller næringslivet en sentral rolle.

Alle områdene bortsett fra arbeidstakerrettigheter er også omfattet i den danske legaldefinisjonen av samfunnsansvar i årsregnskapsloven § 99 a.

Integrering av disse hensyn i selskapenes forretningsstrategier, i deres daglige drift og i forhold til deres interesser regnes altså som samfunnsansvar.

Begrensningen i vilkåret ”**frivillig basis**” innebærer som nevnt tidligere at det selskapet gjør for å overholde lover og regler ikke regnes som samfunnsansvar. Samfunnsansvar er kun det bedriften gjør angående disse hensynene utover de lovene og reglene som bedriften er pliktig å følge (Finansdepartementet, 2009).

I følge arbeidsgruppen utgjør frivillighet også et sentralt element av legaldefinisjonen i den danske årsregnskapslovens § 99 a stk. 1.

Skillet mellom hva som kan anses for frivillig og hva som kan anses lovpålagt vil ikke alltid være like klart. Det kan derfor være flytende overganger mot mer generelle plikter om å ivareta hensyn knyttet til både miljø, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, likestilling mv. Det kreves ikke at bedriftene må ta stilling til hvor lover og forskrifter slutter, og hvor samfunnsansvaret begynner. Ifølge forarbeidene vil det være mer hensiktsmessig om bedriftene selv vurderer konkret om informasjon er relevant for interessentene, og i så fall rapporterer om dette (Finansdepartementet, 2009).

§ 3-3 c. 1. ledd: Redegjørelseskravet

Første ledd lyder:

”Store foretak skal i årsregnskapet eller i dokument det er henvist til i årsberetningen, gi en redegjørelse for oppfølgingen av sitt samfunnsansvar. Det skal i årsberetningen opplyses om hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig”.

1) Hvem plikten gjelder for:

I henhold til forarbeidene foreslås det at opplysningskravet i første omgang kun skal gjelde for store foretak. Med store foretak menes allmennaksjeselskaper (børsnoterte) foretak, jf. rskl. § 1-5. Det foreslås imidlertid at det kan foretas en ny vurdering av om kravet også skal gjelde for øvrige foretak når man har fått erfaring med hvordan kravet fungerer i praksis for de store foretakene. Dette gjelder både den faktiske nytten av informasjonen som gis for regnskapsbrukerne og de administrative konsekvensene som slik rapportering vil medføre (Finansdepartementet, 2009).

Vurderingen av om rapporteringskravet også skal gjelde for øvrige foretak vil inngå i evalueringen som regjeringen legger opp til skal gjennomføres innen 5 år (Finansdepartementet, 2009).

2) Hvor skal redegjørelsen gis:

Redegjørelsen skal inntas i årsberetningen eller i et dokument det er henvist til i årsberetningen. I forarbeidene legges det til grunn at dersom man krevde at alle opplysningene skulle inntas i årsberetningen, ville dette av plassmessige hensyn kunne ført til at redegjørelsen ble mindre informativ. I tillegg ville det ført til mindre oversiktighet for brukerne dersom opplysningene var spredt ved at noe informasjon var i årsberetning, mens annen informasjon ble gitt i et eget dokument (Finansdepartementet, 2009). Dette er bakgrunnen for at det ble åpnet opp for at redegjørelsen i stedet kunne inntas i et annet dokument.

I tillegg viser erfaringer fra Danmark at brukere som er interessert i informasjon ofte ser andre steder enn årsberetning for å finne informasjon om samfunnsansvar. Informasjon i årsberetningen kan også fremstå som bortgjemt. Arbeidsgruppen peker i den forbindelse på internett som en informasjonskanal som er lett tilgjengelig og relevant for mange av foretakets interessenter. Videre presiseres det at selskapene derfor burde få mulighet til å gi sin redegjørelse samlet i et dokument på for eksempel selskapets hjemmeside (Finansdepartementet, 2009). Det oppstilles derimot et minstekrav i lovforslaget om at årsberetningen skal opplyse om hvor dette dokumentet finnes offentlig tilgjengelig.

§ 3-3 c 3. ledd: Opplysningskravet

I tredje ledd oppstilles det minstekrav til hva redegjørelsen etter første ledd skal inneholde.

Redegjørelsen skal minst inneholde følgende opplysninger:

- ”1. foretakets retningslinjer knyttet til oppfølging av sitt samfunnsansvar, herunder eventuelle prinsipper, prosedyrer og standarder som følges. Hvis det ikke er utarbeidet slike retningslinjer, skal det opplyses om dette,*
- 2. hvordan foretaket arbeider for å omsette retningslinjer mv. som nevnt i nr. 1 til handling,*
- 3. foretakets vurdering av resultatene som er oppnådd som følge av arbeidet med samfunnsansvar, samt eventuelle forventninger til dette arbeidet fremover”*

Etter 3. ledd nr. 1 skal redegjørelsen opplyse om bedriftens retningslinjer knyttet til oppfølging av sitt samfunnsansvar. Disse retningslinjene kan knytte seg til hvordan det i selskapet skal arbeides med å fremme og sikre hensynet til arbeidstaker- og menneskerettigheter, miljøforbedrende tiltak, reduksjon av klimabelastninger, motvirkninger av korrupsjon mv. Slike retningslinjer kan omfatte interne retningslinjer, mål, strategier og andre dokumenter som beskriver hvordan foretaket jobber med samfunnsansvar. Det skal her gis opplysninger om viktige strategiske beslutninger som styret har vært involvert i, eksempelvis at bedriften har sluttet seg til initiativer eller standarder som omhandler samfunnsansvar.

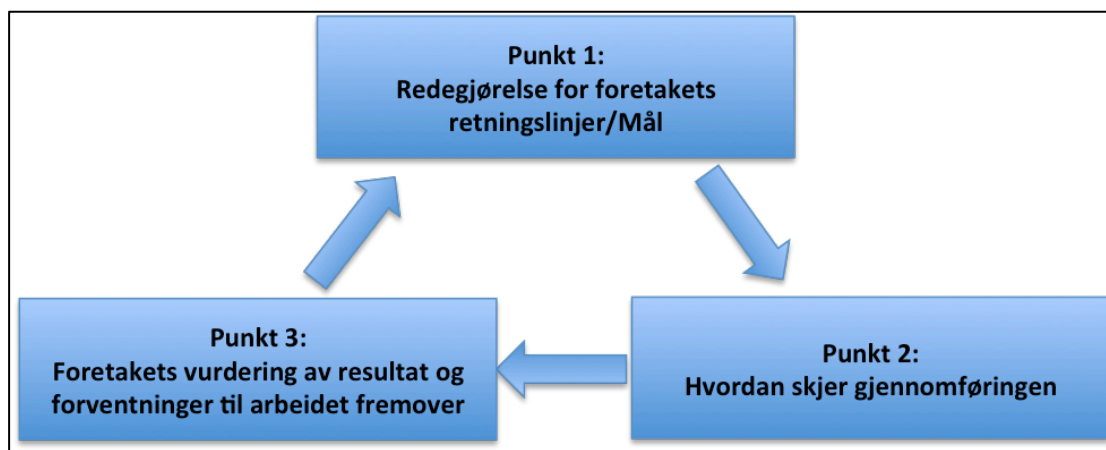
Bestemmelsen oppstiller ingen plikt til å utarbeide slike retningslinjer. Dersom selskaper ikke har utarbeidet retningslinjer må det imidlertid opplyses om dette. Dette er i tråd med forutsetningene i Stortingsmelding nr. 10 og NUES, og bygger på prinsippet ”følg eller forklar”. Det er ingen plikt til å gjøre noe annet enn å rapportere. Dersom selskapene velger å rapportere at de ikke har utarbeidet retningslinjer for arbeidet med samfunnsansvar kan dette imidlertid medføre konsekvenser som færre kunder og dyktige ansatte, svekket omdømme og redusert lønnsomhet.

Etter 3. ledd nr. 2 skal det gis en redegjørelse for hvordan selskapet implementerer arbeidet med samfunnsansvar. Dette kan bestå av blant annet kontrollsystemer, evalueringer eller andre måter for systematisk å gå igjennom gjennomføringen av selskapets målsettinger på samfunnsansvarsområdet. Dersom man har blitt sertifisert etter en sertifiseringsordning innenfor samfunnsansvarsområdet, burde man opplyse om dette (Finansdepartementet, 2009).

Dersom selskapet ikke har slike retningslinjer eller dersom det ikke arbeides for å omsette retningslinjer til handling, må selskapet opplyse om dette.

Det følger av 3. ledd nr. 3 at man skal gi en vurdering av resultatene som er oppnådd i arbeidet med samfunnsansvaret i løpet av året. Man skal her også beskrive eventuelle forventninger til det arbeidet i fremtiden. Denne bestemmelsen krever imidlertid ikke at selskaper må vurdere målbare økonomiske resultater av samfunnsansvarsarbeidet (Finansdepartementet, 2009).

3. ledd kan oppsummeres i figuren nedenfor.

Figur 3: Opplysningskravet

§ 3-3 c 4.-7. ledd: Unntak

Lovforslagets § 3-3 c 4. til 7. ledd oppstiller unntak fra lovforslaget. Etter bestemmelsens 4. ledd gjøres det unntak for bedrifter som er tilsluttet rapporteringsinitiativene FN's Global Compact eller Global Reporting initiativ (GRI), og som har offentliggjort en fremskrittssrapport for det aktuelle regnskapsår. Det skal imidlertid opplyses i årsberetningen om unntaket benyttes og hvor rapporten finnes offentlig tilgjengelig.

FN Global Compact og det Globale rapporterings initiativet GRI er to internasjonale anerkjente rammeverk for rapportering om samfunnsansvar (Finansdepartementet, 2009).

I 5. og 6. ledd er det unntak for datterforetak og for foretak som er underlagt likeverdige utenlandske krav.

Ansvar for opplysningen:

Siden dette dreier seg om det selskapet gjør på frivillig basis kan det konstateres at det ikke er knyttet en plikt for foretaket, styret eller ledelsen til faktisk å iverksette tiltak eller lignende på samfunnsansvarsområdet (Finansdepartementet, 2009).

Styret og evt. daglig leder vil derimot være ansvarlig for at det gis en slik rapport som § 3-3 c krever. De vil videre være ansvarlig for at opplysningene i årsberetningen eller i en egen samfunnsansvarsrapport gir en riktig beskrivelse av arbeidet med samfunnsansvar i foretaket. Dersom opplysningene gis i årsberetningen følger det av rskl. § 3-5 at styret og evt. daglig leder skal underskrive denne og således blir ansvarlig for innholdet. For at ansvarsforholdet skal være likt dersom rapporten ikke inntas i årsberetningen er det også foreslått en endring i rskl. § 3-5. Denne lyder:

”Underskrift på årsberetningen etter bestemmelsens første ledd og påtegnet forbehold etter bestemmelsens annet ledd skal anses å omfatte redegjørelsen for foretaksstyring og redegjørelsen for samfunnsansvar, jf. §§ 3-3 b og 3-3 c, når det er henvist til slike redegjørelser i årsberetningen”.

Revisor er også pliktig til å foreta en konsistenssjekk i henhold til rskl. § 3-5 og revisorloven § 5-1.

2.4.2. Frivillighet gir ingen byrde?

Det fremgår av arbeidsgruppens rapport at det åpnes for betydelig fleksibilitet med hensyn til rapporteringsgrad. Bestemmelsen medfører i utgangspunkt heller ikke noe krav om at foretakene må ha målsettinger, retningslinjer mv. for sitt samfunnsansvarsarbeid.

Arbeidsgruppen er derfor av den oppfatning at lovforslaget ikke i seg selv kan sies å medføre økonomiske og administrative konsekvenser for næringslivet. Forslaget kan imidlertid føre til at flere ønsker å arbeide mer aktivt med samfunnsansvar. For disse foretakene vil det nok medføre en økt administrativ byrde. Siden det imidlertid skal være frivillig å arbeide med samfunnsansvar, vil nok foretakene vurdere om fordelene ved mer aktiv tilnærming til arbeidet med samfunnsansvar vil oppveie den økte administrative belastningen (Finansdepartementet, 2009).

Ikke-finansiell informasjon har i den siste tiden blitt mer og mer viktig for selskapenes interessenter. Interessentene er opptatt av hvordan virksomheten følger opp sitt samfunnsansvar og fremstår utad. Derfor vil flere og flere investorer og andre interessenter henvende seg direkte til foretakene for å få opplysninger om hvordan samfunnsansvar har blitt fulgt opp i foretaket. Det vil være ressurskrevende for foretakene å skulle forholde seg til mange informasjonsforespørsler, så det vil derfor ligge en rasjonaliseringsgevinst i å gi en samlet redegjørelse i årsberetningen eller i et eget dokument som foretaket kan vise til når man mottar slike forespørsler (Finansdepartementet, 2009).

2.5 Standard for rapportering og arbeid med samfunnsansvar

Det finnes flere veiledninger om samfunnsansvar og rapporteringsstandarder som bedrifter kan følge for å vise sitt samfunnsansvar og som gjør jobben med rapporteringen lettere. Internasjonale avtaler som ILO-konvensjonene og FN's menneskerettighetskonvensjoner danner grunnlaget for forståelsen av bedrifters samfunnsansvar og utviklingen av internasjonale rammeverk for samfunnsansvar (PwC, 2009). Internasjonale organisasjoner som FN, OECD, ILO og flere andre arbeider nettopp med dette.

Jeg vil nedenfor beskrive noen av de mest kjente standardene, nettverkene og veiledningene som norske bedrifter kan følge for å øke sitt fokus på samfunnsansvar og øke rapporteringen om samfunnsansvar.

2.5.1 FN Global Compact

I Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009) trekkes FNs Global Compact frem som et godt rammeverk for hvordan man målrettet kan jobbe med samfunnsansvar.

FNs Global Compact er verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar og baserer seg på 10 prinsipper innenfor menneskerettigheter, arbeidslivsstandarder, miljø og anti-korrupsjon. Global Compact er både et redskap for bedrifter som ønsker å jobbe med samfunnsansvar og et nettverk for bedrifter for deling av kunnskap og erfaringer (PwC, 2009).

De 10 prinsippene er hentet fra internasjonalt vedtatte konvensjoner, og danner derfor et felles verdigrunnlag for næringslivet globalt. Global Compact er en global referanseramme for næringslivet når det gjelder hva samfunnsansvar innebærer [6].

Global Compact sine to hovedmålsettinger er:

- Å gjøre de 10 prinsippene til en del av forretningsvirksomheten i bedrifter over hele verden.
- Å fremme aktiviteter og partnerskap som bidrar til å innfri FN's mål om bærekraftig utvikling.

<p>FN Global Compact's ti prinsipper:</p> <p>Menneskerettigheter Prinsipp 1: <i>Bedrifter skal støtte og respektere vern om internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, og</i> Prinsipp 2: <i>påse at de ikke medvirker til brudd på menneskerettighetene.</i></p> <p>Arbeidstakerrettigheter Prinsipp 3: <i>Bedrifter skal holde organisasjonsfriheten i hevd og sikre at retten til å føre kollektive forhandlinger anerkjennes i praksis,</i> Prinsipp 4: <i>sikre at alle former for tvangsarbeid avskaffes,</i> Prinsipp 5: <i>sikre at barnearbeid reelt avskaffes, og</i> Prinsipp 6: <i>sikre at diskriminering i arbeidslivet avskaffes.</i></p> <p>Miljø Prinsipp 7: <i>Bedrifter skal støtte en føre-var tilnærming til miljøutfordringer,</i> Prinsipp 8: <i>ta initiativ til fremme av økt miljøansvar, og</i> Prinsipp 9: <i>oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlig teknologi.</i></p> <p>Anti-korrupsjon Prinsipp 10: <i>Bedrifter skal bekjempe enhver form for korrupsjon, herunder utpressing og bestikkelser.</i></p>
--

Figur 4: FN Global Compact's ti prinsipper.

2.5.2 Global Reporting Initiativ (GRI)

Det globale rapporteringsinitiativet er et rammeverk for ikke-finansiell rapportering. Rammeverket ble utviklet i samarbeid mellom internasjonale bedrifter, det sivile samfunn og akademiske og profesjonelle organisasjoner. Det har blitt en allment anerkjent global standard, og et uttrykk for internasjonal god praksis (PwC, 2009).

Hensikten med GRI er at rapporteringen på den tredelte bunnlinjen (økonomiske, miljømessige og sosiale resultater) skal bli like utbredt som "vanlig" finansiell rapportering er i dag (Finansdepartementet, 2009).

Rammeverket beskriver hvorfor, hvordan og hva en bedrift bør rapportere om, og omfatter 11 prinsipper. Prinsippene skal veilede selskapene i å definere rapportens innhold og kvalitet, og omfatter prinsipper som bærekraft, sammenlignbarhet, tydelighet og pålitelighet (Finansdepartementet, 2009).

2.5.3 ISO 26000 Veiledning om samfunnsansvar

ISO 26000 er en standard og veileder for samfunnsansvar for bedrifter, det offentlige og andre organisasjoner. Denne internasjonale standarden gir veiledning om:

- de underliggende prinsippene for samfunnsansvar,
- å kartlegge sitt samfunnsansvar,
- å inngå samarbeid med interessenter,
- kjerneområder og emner for samfunnsansvar og
- hvordan man kan integrere samfunnsansvarlige atferd i bedriften

(Standard Norge, 2010).

Standarden er ment å være til nytte for alle typer organisasjoner innen offentlig, privat og ideell sektor. Dette uavhengig av om organisasjonene er store eller små eller hvor de driver sin virksomhet (Standard Norge, 2010).

Som et overordnet mål bygger prinsippene for samfunnsansvar i standarden på bærekraftig utvikling. I tillegg til prinsippene inneholder veilederen informasjon om hvordan leseren skal forholde seg til kjerneområdene i samfunnsansvaret. De 7 kjerneområdene er menneskerettigheter, arbeidsforhold, miljøet, organisasjonsstyring, hederlig virksomhet, utvikling samt forbrukerspørsmål og lokalsamfunnsengasjement (Ditlev-Simonsen, 2011).

2.5.4 OECDs retningslinjer

OECD sine retningslinjer for flernasjonale selskap er det eneste internasjonalt anerkjente rammeverket for samfunnsansvar som myndigheter er pliktig å følge. Disse retningslinjene utgjør en ramme av frivillige prinsipper for ansvarlig forretningsdrift som samsvarer med gjeldende lover og konvensjoner. Menneskerettigheter, bekjempelse av barnearbeid, tvangsarbeid og diskriminering er hovedelementene i retningslinjene. Deretter kommer arbeidstakernes rett til å organisere seg og til å inngå i kollektive forhandlinger, samt

beskyttelse av miljøet og bekjempelse av korrupsjon. Videre peker retningslinjene på bedriftenes forhold til forbrukere og ansvar for å betale skatt (Finansdepartementet, 2009).

2.6.5 NHO- veiledning ”Det handler om tillit”

Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) har utarbeidet en veileder om næringslivets samfunnsansvar. Veilederen er kalt ”*det handler om tillit*” og er laget for å motivere ledere og ansatte i næringslivet til å arbeide med samfunnsansvar. Den forklarer hva samfunnsansvar innebærer, hvorfor bedrifter bør arbeide med samfunnsansvar og den inneholder også forslag om hvordan man kan arbeide med samfunnsansvar (Næringslivets hovedorganisasjon, 2009).

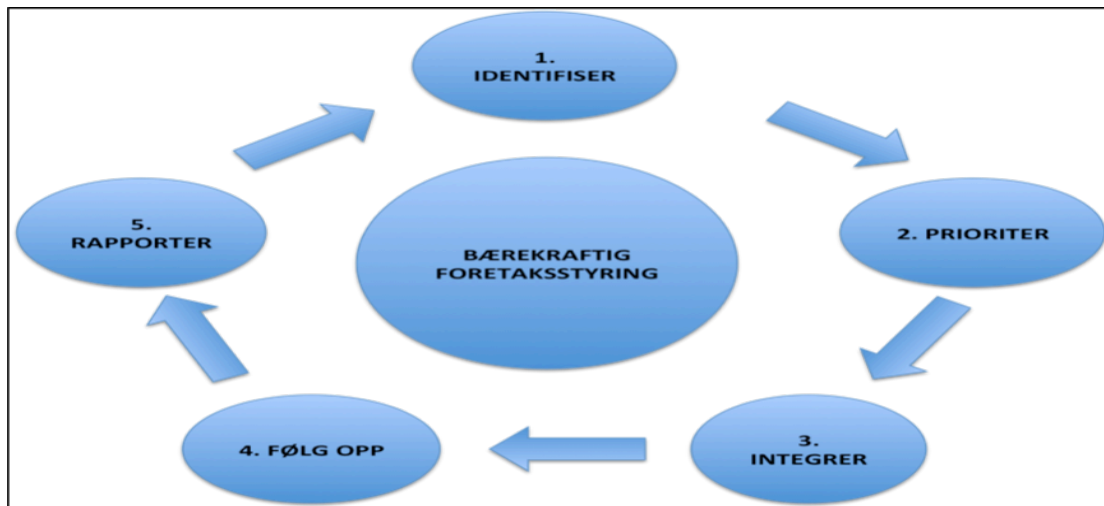
2.5.6 CSR Norge

CSR Norge er et nettverk for norske bedrifter for arbeid med samfunnsansvar. Hensikten med nettverket er å arbeide for bedrifters engasjement for samfunnsansvar ved å være et knutepunkt for norske bedrifter, organisasjoner og myndigheter knyttet til erfaringsutvekslinger, kompetanseutvikling og informasjonsspredning innenfor CSR-området [7].

2.6. Rapportering som del av bærekraftig foretaksstyring

I ”*Din guide for ansvarlig eierstyring og selskapsledelse*” har PwC utarbeidet en veileder om hvordan børsnoterte selskaper kan tilnærme seg de nye rapporteringskravene om bærekraft og samfunnsansvar på en måte som skaper verdi for bedriften. Denne modellen er laget for å møte lovforslaget. Det er grunn til å tro at de forventede nye rapporteringsreglene for store foretak også vil gjelde for øvrige foretak på sikt. Derfor kan denne modellen også være viktig for andre enn børsnoterte foretak. I innsamlingen av primærdataen vil denne modellen benyttes for å få svar på hvordan selskapene arbeider med samfunnsansvar.

For å forholde seg til de nye kravene om rapportering om samfunnsansvar anbefaler PwC at selskaper jobber på denne måten ved å følge modellen (Figur 5).

Figur 5: Bærekraftig foretaksstyring (PwC, 2011)

Utgangspunktet for en verdiskapende tilnærming til samfunnsansvar er i følge PwC:

2.6.1. Steg 1: Identifisere hvilke risikoer som er relevante for foretaket

Samfunnsansvars- og bærekraftsrisikoer varierer fra bransje til bransje og fra selskap til selskap. Et selskap som opererer i utlandet vil nok ha et annet risikobilde enn et selskap som bare driver virksomhet i Norge. Selskapene vil også kunne oppleve veldig forskjellige forventninger fra sine interessenter når det kommer til hvordan de best skal operere på en bærekraftig måte. Utgangspunktet for en verdiskapende tilnærming til samfunnsansvar vil derfor være å identifisere de risikoene som er mest relevante for bedriften (PwC, 2011).

2.6.2. Steg 2: Prioritere selskapets vesentlige samfunnsansvarsrisikoer

De retningslinjer for samfunnsansvar som selskapet har, vil skape mest verdi for selskapet dersom man fokuserer på de risikoene som er mest vesentlig for selskapet. Det vil si de utfordringene som er viktigst for interessentene og selskapets suksess og måloppnåelse. Man burde ta utgangspunkt i de viktigste utfordringene som selskapet selv har identifisert istedenfor å bruke internasjonale standarder og sjekklister for samfunnsansvar. Et tydelig fokus fra ledere på enkelte områder og klare prinsipper for samfunnsansvar gjennom retningslinjer gitt av toppledelsen eller styret, legger et godt grunnlag for den største utfordringen i arbeidet med samfunnsansvar. Dette er å gå fra ord til handling ved å implementere målene og prinsippene for samfunnsansvar i hele organisasjonen (PwC, 2011).

2.6.3. Steg 3: Integrer samfunnsansvar og bærekraft i foretaksstyringen

Det er viktig å integrere samfunnsansvar i selskapets foretaksstyringssystem og i den daglige drift. Et annet sentralt poeng er at samfunnsansvaret ikke blir sett på en oppgave som kan delegeres til en egen stabsavdeling. Avdelinger som finans-, HR-, juridisk-, innkjøps-, kommunikasjonsavdeling, og ikke minst forretningsområdene og linjeorganisasjonen må involveres aktivt i arbeidet med samfunnsansvar (PwC, 2011).

2.6.4. Steg 4: Følg opp resultater og etterlevelse

En god foretaksstyring er videre avhengig av at man måler og følger opp at retningslinjer og interne krav etterleves. Man burde her etablere KPI'er for de mest vesentlige samfunnsansvarsrisikoene. Slike indikatorer kan for eksempel være klima fotavtrykk i leverandørkjeden, eller antall rapporterte integritetsbrudd (PwC, 2011)

2.6.5. Steg 5: Rapporter om mål, resultater og utfordringer

GRI anbefales her som rapporteringsstandard. Retningslinjene for bærekraftsrapportering fra GRI har blitt et anerkjent rammeverk for en slik rapportering. Fordelen med GRI-rammeverket er at det er fleksibelt, og at selskap kan velge om de skal følge retningslinjene helt, delvis eller som referanse. For interessentene har GRI rapporteringen den fordelen at det bidrar til å sikre økt konsistens i rapporteringen. Resultatene kan på denne måten sammenlignes mellom selskaper og over tid (PwC, 2011).

2.7 Samfunnsansvar i hotellbransjen i Norge

Hotellbransjen i Norge er underlagt veldig mange egne lover og regler, blant annet innenfor mattrygghet, servering, forurensning og arbeidsmiljø. Det er arbeidet utover dette som regnes som samfunnsansvar.

I henhold til PwC-modellen (figur 4) er det viktig å identifisere hvilke risikoområder som er relevant for det enkelte selskapet. Jeg antar at risikoområdene for hotellene/hotellkjedene i Norge kan sies å være ganske lik for hele hotellbransjen.

Min vurdering av områdene i lovforslaget som mest relevant for hotellbransjen er i prioritert rekkefølge:

- Det ytre miljø.
- arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold
- menneskerettigheter
- anti-korrupsjon

Hotellbransjen er nok en bransje som i middels grad påvirker det ytre miljø. De største miljøbelastningene knyttet til hotelltjenester handler om forbruk av energi, kjemikalier, avfall og vannforbruk. Jeg har inntrykk av at stadig flere hoteller er miljøbevisst og flink til å tenke på miljøet. De siste årene har flere hoteller tatt grep om sitt miljøarbeid og blitt miljøsertifisert etter ordninger som *Svanen* eller *Miljøfyrtårn*. Miljømerket Svanen stiller verdens strengeste miljøsertifiseringskrav for hoteller [8]. Et svanemerket hotell må kunne dokumentere miljøtilpasning som blant annet omfatter energireduksjon, redusert vannforbruk, gode avfallssorterings rutiner og redusert bruk av engangsartikler [9].

Arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold er relevant i hotellbransjen som i de fleste andre bransjer. Ved bygging av hoteller brukes ofte utenlandske leverandører og arbeidere. I 2007 var det en episode i hotellkjeden Nordic Choice Hotels som omhandlet sosial dumping. Her ble det benyttet utenlandske arbeidere som ble underbetalt og jobbet mye mer enn hva som var lovlig etter arbeidsmiljøloven. I tillegg er bransjen kjent for å ha mange fremmedarbeidere i drift. Disse forhold er med på å gjøre arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold relevante for hotellbransjen.

Hensynet til grunnleggende menneskerettigheter er nok ikke særlig relevant for hotellbransjen i Norge. Andre bransjer som kjesbransjen har nok betydelig større risiko angående området menneskerettigheter.. De kjøper gjerne klær fra fabrikker i Sri Lanka, Bangladesh eller andre fattige land hvor arbeidstaker- og menneskerettigheter blir brutt. Hotellselskapene foretar i mindre grad innkjøp fra utlandet og jeg anser dermed ikke dette området som særlig viktig for hotellbransjen. For de hoteller og de tilfeller der risikoen er større, vil imidlertid dette være relevant

Tilsvarende gjelder for korrupsjon.

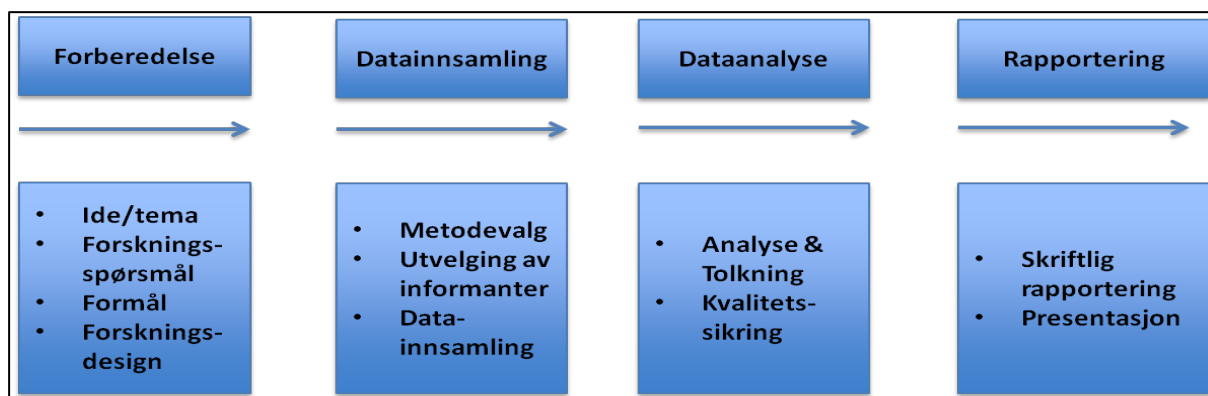
3. Metode

I dette kapittelet skal jeg redegjøre for hvordan jeg gikk frem for å skaffe dataene for å besvare oppgavens problemstilling. De metoder som ble valgt i oppgaven skal belyses og det skal redegjøres for styrker og svakheter ved disse. Til slutt vil studiens metodiske tilnærming bli evaluert ved å beskrive undersøkelsens troverdighet, pålitelighet overførbarhet.

Metode kommer fra det greske ordet *methodos* og betyr å følge en bestemt vei mot et mål (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005). Samfunnsvitenskapelig metode handler om hvilken fremgangsmåte man velger når man skal innhente informasjon om virkeligheten. I tillegg handler det om hvordan man skal analysere hva denne informasjonen innebærer slik at den gir ny innsikt i samfunnsmessige forhold og prosesser. Det handler om å samle inn, analysere og tolke data. Dette er en sentral del av empirisk forskning (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005).

3.1 Forskningsprosessen

Selve forskningsprosessen kan deles i fire faser. Disse er *forberedelse*, *datainnsamling*, *dataanalyse* og *resultat*. I den første fasen skal man blant annet ta stilling til formålet med undersøkelsen. I neste fase bestemmer man seg for hvilken metode man vil bruke og utvelging av informanter/respondenter. I denne fasen gjøres selve datainnsamlingen. Fase tre er dataanalysen. Her tolkes og analyseres dataene som er samlet inn. I den siste fasen gjøres rapporteringen av undersøkelsen (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005).

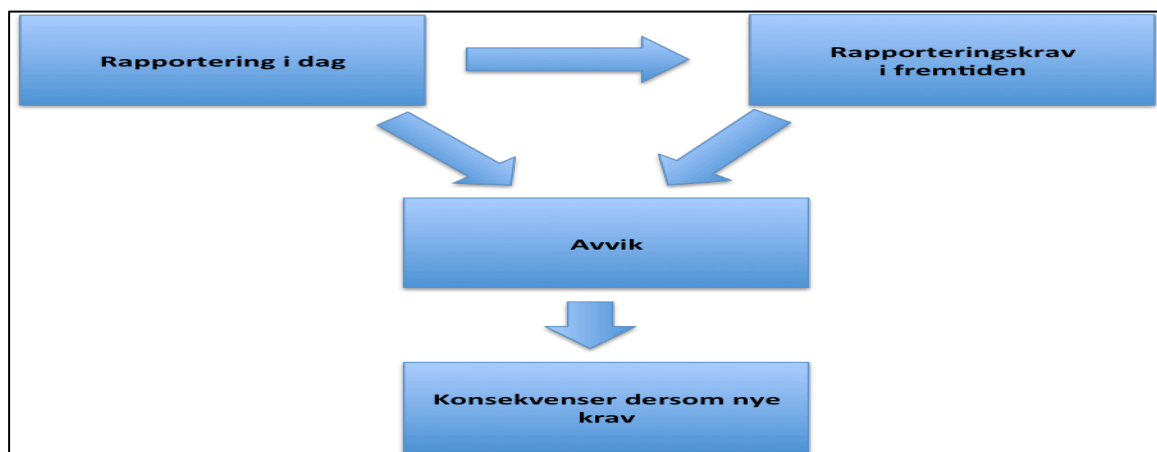
Figur nr. 6 Forskningsprosessen (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005).

Figuren over viser selve forskningsprosessen i en empirisk undersøkelse. Nedenfor vil jeg forklare de ulike prosessene fra forberedelse til dataanalyse.

3.2 Forberedelse/problemstillinger

Når problemstillingen er utarbeidet, bør man velge det undersøkelsesopplegget som er mest egnet til den aktuelle problemstillingen (Jacobsen, 2005). Forskningsdesign er forskerens plan eller skisse for undersøkelsen. Det kan skilles mellom tre typer formål med en undersøkelse. Disse er eksplorerende, beskrivende eller forklarende forskningsdesign (Ringdal, 2001). Denne studien har en beskrivende forskningsdesign. Med dette menes at den beskriver en situasjon på et gitt tidspunkt. Man har her en kunnskap om problemet, men savner et oppdatert og tydelig bilde (Jacobsen, 2005).

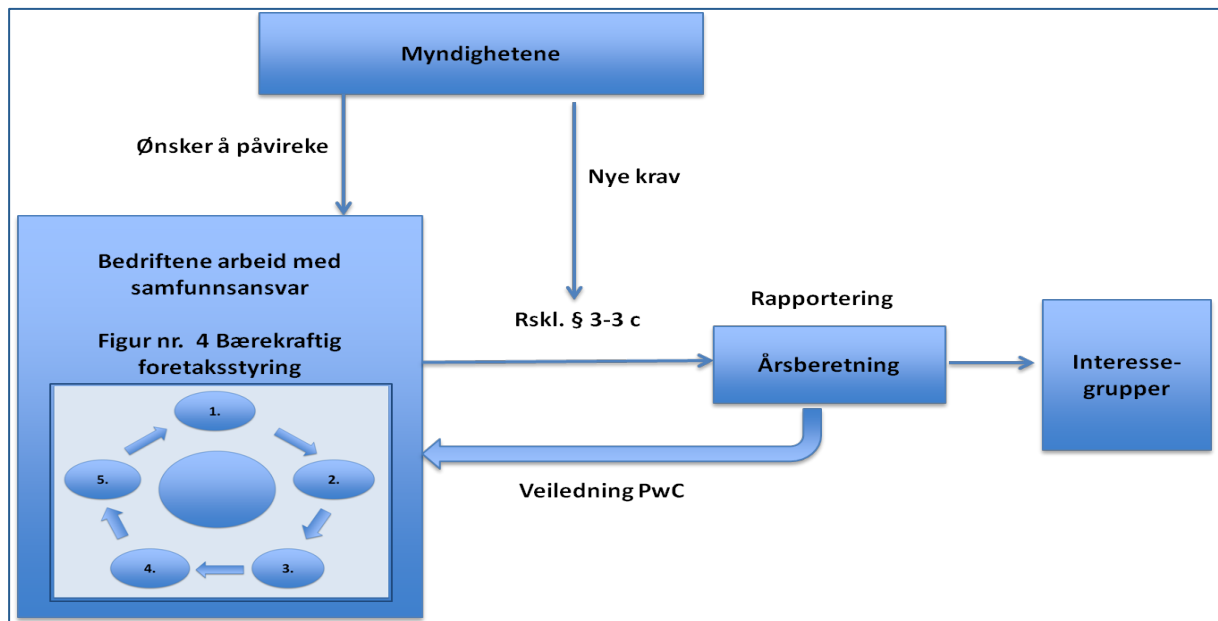
Formålet med denne studien er blant annet å undersøke hvilke konsekvenser det vil få for hotellbransjen dersom de nye forventede rapporteringskravene om samfunnsansvar også blir gjort gjeldende for øvrige foretak. I tillegg ønsker jeg å undersøke hvordan hotellbransjen arbeider med samfunnsansvar i dag vurdert ut i fra de nye forventede kravene.

Figur 7: Problemstilling 1

Problemstilling 1 illustreres ved figuren over. I min undersøkelse ønsker jeg blant annet å finne ut hvordan hotellbransjen rapporterer om samfunnsansvar i dag. I teorikapittelet har jeg allerede beskrevet hvilke krav som kan forventes å gjelde i fremtiden. Dette gapet eller avviket mellom dagens rapportering og forventede nye krav i fremtiden, vil være en konsekvens for hotellkjedene dersom de forventede nye kravene også vedtas for øvrige foretak. Jeg ønsker i den forbindelse å undersøke hvordan bransjen rapporterer om samfunnsansvar i dag. For å undersøke dette vil jeg foreta dokumentanalyse av årsberetning/årsrapport og hjemmesider (sekundærdata). Her vil jeg sammenligne dagens rapporteringspraksis med de forventede nye kravene som er omtalt i teorikapittelet.

Videre vil jeg undersøke hvordan bransjen i dag jobber med samfunnsansvar for å møte de nye kravene. Jeg vil derfor foreta dybdeintervjuer (primærdata) av 5 hotellkjeder for å finne ut hvordan hotellbransjen arbeider med samfunnsansvar og for å se hvor forberedt de er for å møte de nye kravene. Her vil jeg ta utgangspunkt i PwC –modellen som er omtalt i kapittel 2.6. Denne modellen gir råd om hvordan foretak kan arbeide med samfunnsansvar for å tilpasse seg det nye lovforslaget.

Figur 8: Problemstilling 2

I problemstilling 2 vil jeg vurdere dagens arbeid med samfunnsansvar i hotellbransjen. Som det fremgår av figuren så ønsker myndighetene å skape økt bevissthet om samfunnsansvar i både privat og offentlig virksomhet og vil dermed påvirke bedriftene til å ta samfunnsansvar inn i forretningsstrategien (Utenriksdepartementet, 2009). På bakgrunn av stortingsmeldingen nr. 10 (2008-2009) har Finansdepartementet opprettet en arbeidsgruppe som har utarbeidet en rapport med et lovforslag om krav til rapportering om samfunnsansvar i årsberetningen. Stadig flere interessenter krever også mer arbeid og rapportering om samfunnsansvar fra bedriftenes side. På bakgrunn av de forventede nye rapporteringskravene har PwC altså utarbeidet råd for hvordan selskaper kan arbeide for å tilpasse seg de nye kravene. Jeg vil her bruke den tilnæringsmetoden som ligger i PwC-modellen som omtalt i kapittel 2.6.

For å svare på oppgavens problemstilling vil jeg benytte meg av både sekundærdata og primærdata. Sekundærdata er data som andre har samlet inn på forhånd, mens primærdata er

informasjon som man samler inn selv. Mine sekundærdata vil være årsrapporter/årsberetning og hotellenes egne hjemmesider. Primærdataene vil være den informasjonen som jeg skaffer fra intervjuene med hotellkjedene.

3.3 Metodevalg

Det finnes to typer metoder å velge mellom. Dette er kvantitativ og kvalitativ metode. Hovedforskjellen mellom metodene er at kvantitativ metode gir talldata, mens kvalitativ metode gir tekstdata (Ringdal, 2001). Ved bruk av kvantitativ metode tar man sikte på måling av store representative utvalg. I kvalitativ metode benytter man seg av små utvalg hvor man samler informasjon som gir en dypere innsikt i det man studerer. Man skiller gjerne de to metodene ved at man ved kvalitativ undersøkelse foretar dybdeintervju for å komme mer i dybden på den man undersøker, mens man i kvantitative undersøkelser foretar spørreundersøkelser av store utvalg (Jacobsen, 2005).

Jeg har valgt å bruke kvalitativ metode som fremgangsmåte i denne oppgaven. I forhold til oppgavens problemstilling mener jeg at dette er den mest hensiktsmessige tilnærmingen. Dette siden problemstillingen krever en undersøkelse som går i dybden av hotellkjedenes arbeid og holdninger om samfunnsansvar. Svakheten ved denne metoden er at det er mindre muligheter for å kunne generalisere sine funn til å gjelde utover de undersøkelsesobjektene man har undersøkt.

Et forskningsdesign må legges opp ut i fra hva som er formålet med undersøkelsen. Forskningsdesignene kan deles inn i eksperimentell, casestudier, tversnittanalyse, longitudinell analyse og komparative studier (Johannessen, Kristoffersen, & Tuft, 2005).

Denne studien er en casestudie. Et casestudie er en empirisk undersøkelse av et fenomen i sine naturlige omgivelser, hvor man benytter flere datakilder (Ringdal, 2001).

Casestudier blir her forstått som intensive undersøkelser av få analyseenheter. Slike enheter kan for eksempel være personer, bedrifter eller bransjer. Informasjonskildene som brukes i casestudier stammer fra blant annet rapporter, intervju, observasjon og arkivmateriale (Ringdal, 2001).

Metoden er en verdifull forskningsmetode med karakteristiske egenskaper som gjør den ideell for mange undersøkelser. Den kan brukes i kombinasjon med andre metoder, som for eksempel spørreundersøkelser (Tellis, 1997).

Casen undersøkes detaljert og grundig for å få med mest mulig data. Undersøkelsen består altså av å samle inn så mye informasjon som mulig om et avgrenset tema (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005)

Intervju er en av de vanligste kildene til informasjon i casestudier, og et kvalitativt casestudie er ofte bygget rundt et intervju. Caseundersøkelsen bør imidlertid også inneholde flere informasjonskilder for å få frem sterkere bevis i studien (Viisak, 2010).

I min studie har jeg valgt to typer informasjonskilder til casestudiet. Dette er intervju og dokumenter i form av årsrapporter/årsberetning og hotellkjedenes hjemmesider. Jeg vil i det følgende redegjøre kort for disse informasjonskildene samt utvelgelsen av caseobjektene.

3.3.1 Dokumentanalyse

I denne oppgaven ønsker jeg blant annet å undersøke hvordan hotellbransjen i Norge rapporterer om samfunnsansvar i dag. Som nevnt ovenfor vil jeg derfor bruke den kvalitative metoden dokumentanalyse for å undersøke selskapene rapportering om samfunnsansvar. Dokumentanalysen er basert på en gjennomgang av selskapene beskrivelse av sitt samfunnsansvar i deres årsrapporter eller årsberetning. Jeg har også undersøkt bedriftenes beskrivelser av samfunnsansvar på deres hjemmesider.

PS Hotell, som er et av hotellene som er med i utvalget, ble åpnet i 2011. For dette selskap foreligger det således ikke årsberetning/årsrapport for regnskapsåret 2010. Dette hotellet er derfor ikke tatt med i denne delen av undersøkelsen.

Resultatene fra undersøkelsen av sekundærdata vil ikke bli anonymisert. Dette er offentlig tilgjengelig informasjon og det vil derfor ikke være nødvendig å anonymisere den.

3.3.2 Dybdeintervju

For å besvare oppgavens problemstilling vil jeg også gjennomføre kvalitative intervjuer med personer som jobber med samfunnsansvar i de aktuelle selskapene. Ved bruk av dybdeintervju får man en dypere kjennskap til hvordan selskapene jobber med rapportering av samfunnsansvar og hvilket fokus de har på området. Intervjuene vil også kunne forsterke de funnene som jeg får fra dokumentanalysen.

I min undersøkelse har jeg valgt å bruke et delvis strukturert intervju. Med dette menes at både tema og spørsmålsformuleringer var laget på forhånd ved at jeg hadde utarbeidet en intervjuguide (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005).

For at intervjuene med hotellene skulle bli så like som mulig, hadde jeg på forhånd utarbeidet noen hjelpespørsmål. Dette for å forhindre misforståelser for det tilfelle at noen av spørsmålene var uklare.

Intervjuguiden ble sendt til intervjuobjektene to dager før selve intervjuet. På denne måten visste de på forhånd hvilke temaer jeg ville spørre om, og kunne dermed være litt forberedt.

Fire av intervjuene fant sted på hovedkontorene til selskapene i Oslo i midten av april 2012, mens intervjuet med Rica Hotels ble gjennomført i Tromsø noen få dager senere.

Jeg velger å anonymisere denne undersøkelsen. Ved fremleggelsen av mine funn fra intervjuene vil jeg referere til selskap 1, selskap 2 osv. eller informant 1, informant 2 osv. Det var ingen av informantene som krevde at undersøkelsen skulle være anonym, men enkelte ga uttrykk for at de ikke ønsket å bli sitert på sitt svar på enkelte spørsmål.

3.3.3 Utvalg

Jeg har i min studie valgt å undersøke én bransje. På grunn av ressursbegrensninger ved studien i form av liten tid til disposisjon, har jeg kun fem caseobjekter i mitt utvalg. De fem objektene består av fire hotellkjeder og ett enkeltstående hotell som alle er lokalisert i Norge.

Grunnen til at jeg valgte å intervju hotellkjeder er fordi dette styrker utvalget og overførbarheten i studien. Med overførbarhet menes om funnene i undersøkelsen kan

generaliseres (Johannessen, Kristoffersen, & Tuft, 2005). Hotellkjedene i utvalget har samlet omtrent 200 hoteller i Norge og dette utgjør ca. 20% av alle hotellene i Norge. Disse hotellene er underlagt en kjede og må derfor føre en felles policy. Dermed kan man si noe om mange hoteller ved kun å se på fire kjeder. Dette styrker studiens overførbarhet siden utvalget representerer en så stor andel av bransjen.

Utvalget i denne undersøkelsen består av Rica Hotels, Nordic Choice Hotels, Best Western Hotels, First Hotell og PS Hotell. De fire første er hotellkjeder, mens PS Hotell er et enkeltstående hotell i Oslo. Grunnen til at jeg ønsket sistnevnte hotell i mitt utvalg var at jeg ønsket en blanding av store og små aktører.

Jeg sendte e-post til syv hotellkjeder med forespørsel om de ville stille opp til et intervju til min masteroppgave. Jeg fikk opprinnelig kun tilbakemelding fra Rica Hotels som tidlig sa at de var villig til å stille opp. Siden dette gjaldt mulige fremtidige rapporteringskrav for bransjen var min oppfatning på forhånd at dette var en undersøkelse som alle kjedene kunne tenke seg å stille opp på. Det var imidlertid ikke så enkelt. Etter gjentatte purringer per e-post og per telefon fikk jeg endelig svar og bekreftelse fra alle hotellkjedene. Totalt fem av syv hotellkjeder var interesserte i å stille opp. Scandic Hotels og Thon Hotels hadde ikke tid til å stille opp på intervju.

Nordic Choice Hotels er Nordens største hotellkjede med 170 hoteller i Skandinavia og Baltikum. Rica Hotels og First Hotels er også norske hotellkjeder. Rica Hotels har 90 hoteller i Norge og Sverige, mens First Hotels har 60 hoteller i Norge, Sverige og Danmark. Best Western er en av verdens største hotellkjeder med over 4000 hoteller, hvor 29 hoteller er lokalisert i Norge. Best Western Norge er i dag et andelslag med begrenset ansvar (BA) og driver ingen av hotellene i Norge. Hotellene i Best Western er privateide bedrifter som betaler en medlemsavgift til Best Western Norge. Denne medlemsavgiften går til å drive hovedkontoret som skal utføre salg og markedsføringstjenester for hotellene. Dette viste jeg ikke før intervjuet med direktøren på hovedkontoret. Det vil av den grunn ikke være relevant å undersøke Best Western Norge sin årsberetning. Derfor har jeg valgt å undersøke to Best Western hoteller i Norge i dokumentanalysen. Dette er Best Western Alta og Best Western Trondheim. PS: Hotell er et enkeltstående hotell lokalisert i Oslo. De rekrutterer i hovedsak personer som på grunn av fysiske eller psykiske hindringer har vanskeligheter med å komme seg ut i det ”vanlige” arbeidslivet.

Nedenfor er en tabell som viser hvilke selskap som er brukt i de forskjellige datainnsamlingsmetodene.

Tabell 1: Utvalg i undersøkelsene

Selskap	<u>Sekundærdata</u> Årsberetning	<u>Sekundærdata</u> Hjemmeside	<u>Primærdata</u> Intervju
Nordic Choice	x	x	x
Rica Hotels	x	x	x
First Hotels	x	x	x
Best Western Norge			x
Best Western Alta/Trondheim	x	x	
PS: Hotell		x	x

3.4 Evaluering av metode

Forskningsmetoder har både svake og sterke sider. Det er viktig å identifisere disse slik at de ikke i for stor grad skal påvirke kvaliteten på studien. For å kunne tolke funnene i undersøkelsen er det viktig å foreta en vurdering av kvaliteten ved de metodene man har brukt i undersøkelsen. Innenfor kvantitativ forskning har reliabilitet og ulike validitetsformer blitt benyttet ved vurdering av metodenes kvalitet (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005). Flere forskere hevder at disse begrepene også kan benyttes innenfor kvalitativ forskning. Johannessen med flere (2005) viser til Guba og Lincoln (1985) som imidlertid mener at begrepene pålitelighet, troverdighet og overførbarhet passer bedre som kvalitetskriterier ved kvalitative undersøkelser. Siden sistnevnte begreper anses mest hensiktsmessige i forhold til kvalitative studier, velger jeg å benytte meg av disse. Nedenfor vil redegjøre for disse begrepene (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005).

3.4.1 Pålitelighet

Pålitelighet knytter seg til studiens data. Her vurderes dataene som benyttes, hvordan de samles inn og måten de bearbeides (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005).

Ved vurderingen av om studiet er pålitelig ser man på om dataene som er samlet inn er korrekte/sikre og at registreringen er gjort på en riktig måte. For å styrke påliteligheten kan forskere gi en grundig beskrivelse av forskningen hvor framgangsmåten blir framstilt på en åpen og detaljert måte gjennom hele forskningsprosessen (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005).

Jeg har i mitt studie benyttet meg av både sekundær- og primærdata og må derfor vurdere påliteligheten i forhold til disse. De sekundærdataene jeg har benyttet i denne studien er årsberetninger/årsrapporter og hotellkjedenes egne hjemmesider.

Årsrapporten og årsberetningen blir utarbeidet hvert år av kjedene selv, og er offentlig tilgjengelig informasjon gjennom Brønnøysundregisteret. Det er personer med faglig kompetanse som utarbeider disse årsrapportene, og de må også godkjennes både av styret og deretter av en ekstern revisor. På denne bakgrunn vil jeg karakterisere disse dataene som pålitelige.

Når det gjelder påliteligheten til informasjonen som jeg har innhentet fra hotellkjedenes egne hjemmesider så vil jeg i utgangspunktet også anse denne som høy. Da de fleste bedrifter ønsker å gi et positivt bilde av eget arbeid med samfunnsansvar kan det imidlertid ikke utelukkes at hjemmesidene kan være noe preget av dette. Dette kan redusere påliteligheten noe.

Ved at jeg gjennomførte intervjuer med selskapene fikk jeg kvalitetssikret informasjonen i sekundærkildene og på den måten ble påliteligheten forsterket.

Påliteligheten til studiens primærdata ble styrket ved at jeg gjennomførte dybdeintervjuer med flere selskaper og jeg fikk dermed fyldig informasjon. Intervjuene ble tatt opp på båndopptaker og transkribert etter at alle intervjuene var gjennomført. Dette for å forsikre meg om at jeg fikk med meg all den informasjon som ble gitt under intervjuene.

3.4.2 Troverdighet

Begrepet troverdighet handler om funnene er til å stole på og om forskningen har vært utført på en tillitsvekkende måte (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005).

Johannessen med flere (2005) viser til Guba og Lincoln (1985) som trekker frem to teknikker når det gjelder å øke sannsynligheten for at forskningen fører til troverdige resultater. Dette er vedvarende observasjon og metodetriangulering. Den første teknikken går ut på at man skal sette av nok tid til å bli godt kjent med temaet. På den måten skal man lettere kunne skille mellom relevant og irrelevant informasjon og bygge opp tillitt. Den andre teknikken omhandler bruk av flere metoder som både observasjon og intervju ved undersøkelsen (Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005), slik som benyttet i denne undersøkelsen.

Jeg har forsøkt å styrke troverdigheten til studien ved at jeg forberedte meg godt på forhånd. Dette blant annet ved å gjøre meg kjent med hotellkjedenes årsrapporter, begrepet samfunnsansvar i litteratur og internasjonale standarder og de forventede kravene til rapportering om samfunnsansvar. På denne måten kunne jeg lettere skille ut den informasjonen som var viktig.

Troverdigheten i min oppgave svekkes imidlertid noe ved at jeg ikke sendte det transkriberte intervjuet tilbake til informantene for godkjenning. Ved en slik fremgangsmåte kunne jeg i større grad ha forsikret meg om at jeg hadde forstått informantene korrekt. Jeg brukte imidlertid båndopptaker under intervjuene og brukte også lang tid på å transkribere intervjuene slik at jeg skulle få med meg all informasjon som ble sagt. Studiens troverdighet bør således være tilstrekkelig.

Jeg kunne også ha økt troverdigheten ved å få medstudenter eller andre til å gjennomgå intervjuguiden i forkant av intervjuene. Dette for å forsikre meg om at spørsmålene var lett forståelige. Derimot brukte jeg veilederne mine aktivt under utarbeidelsen av intervjuguiden, noe som jeg mener styrker troverdigheten til studien.

I tillegg oversendte jeg intervjuguidene til hotellkjedene to dager før intervjuene slik at de lettere kunne sette seg inn i temaet og forberede seg. Troverdigheten økes også ved at jeg har intervjuet flere hotellkjeder og sammenlignet både store og små aktører.

3.4.3 Overførbarhet

Begrepet overførbarhet går ut på om funnene i studien også kan overføres til andre situasjoner eller caser. Altså om funnene i undersøkelsen kan generaliseres.

”Overførbarhet relateres til hvorvidt man har lykket i å etablere beskrivelser, begreper, fortolkninger og forklaringer som er nyttige i andre sammenhenger”
(Johannessen, Kristoffersen, & Tufte, 2005).

En svakhet ved kvalitative casestudier er at de vanskelig lar seg generaliseres på grunn av få caseobjekter. Jeg har imidlertid valgt å intervju hotellkjeder i min studie. Hotellkjedene i utvalget har omtrent 200 hoteller i Norge og utgjør ca. 20% av alle hotellene i Norge. Disse hotellene er underlagt en kjede og må derfor føre en felles policy. Overførbarheten i denne studien er dermed høy da den representerer en så stor andel av bransjen.

Utvalget består også av et enkeltstående hotell i Norge. Når utvalget kun består av et enkeltstående hotell er det vanskeligere å overføre resultatene til andre små (enkeltstående) hoteller. Dette gir således kun en indikasjon på hvordan de små aktørene arbeider med samfunnsansvar. Jeg mener imidlertid at dette ikke svekker overførbarheten i studien som helhet nevneverdig.

I løpet av undersøkelsen oppdaget jeg at PS: Hotell i 2011 vant HSMAI prisen i kategorien samfunnsansvar [10]. Denne prisen representerer alle deler av reiselivsbransjen. Da de således er kåret til den ”beste i klassen”, kan det på denne bakgrunn hevdes at de ikke er det mest representative enkeltstående hotellet i forhold til samfunnsansvar. Det kan hevdes at dette svekker overføringsverdien.

4. Resultat

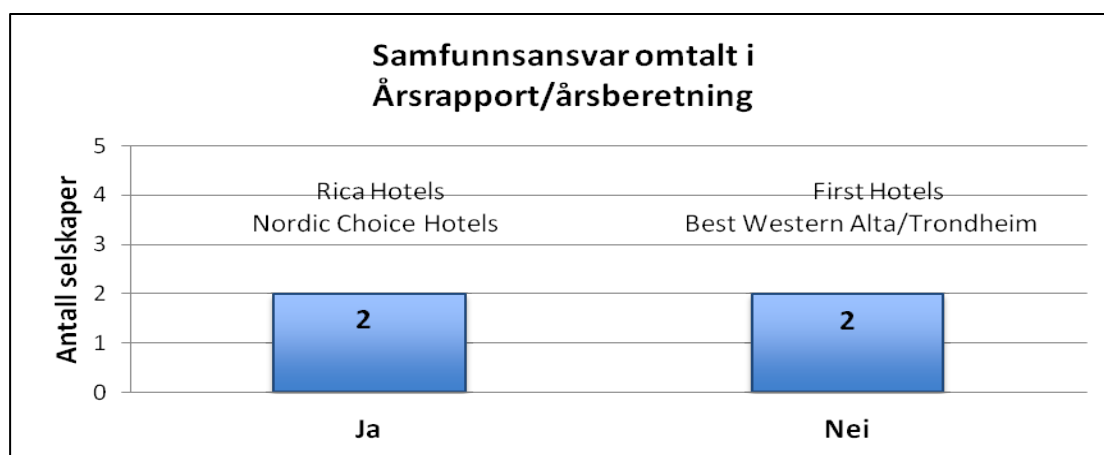
Formålet med dette kapitlet er å vise de resultatene som er fremkommet av dokumentanalyser og intervjuene med Nordic Choice Hotels, Rica Hotels, Best Western Hotels, First Hotels og PS Hotell. Hovedformålet med undersøkelsen er å kartlegge hvilke konsekvenser det får for hotellbransjen dersom det kommer nye krav om rapportering om samfunnsansvar og hvordan bransjen arbeider med samfunnsansvar for å møte de forventede nye kravene.

4.1 Dokumentanalyse:

Formålet med denne dokumentanalysen er å finne ut hvordan hotellkjedene rapporterer om samfunnsansvar i dag. Utvalget består av fire hotellkjeder i Norge. For å kartlegge hvordan hotellkjedene rapporterer vil jeg benytte meg av sekundærdata og har tatt utgangspunkt i deres siste årsrapport med årsberetning og selskapenes egne hjemmesider. Årsrapportene er fra 2010. To av årsrapportene lå tilgjengelig på kjedens hjemmeside, mens resten er innhentet fra Brønnøysundregisteret.

4.1.1 Rapportering om samfunnsansvar i årsrapport/årsberetning

Min gjennomgang av rapporteringen i selskapene viser at 50% av selskapene (to av fire) omtaler samfunnsansvar i årsrapporten med årsberetning.

Figur 9: Samfunnsansvar omtalt i årsrapport/årsberetning

Det er ingen av selskapene som omtaler/rapporterer om samfunnsansvar i årsberetningen, men to av selskapene omtaler samfunnsansvar i årsrapporten som årsberetningen er en del av. Jeg har av den grunn valgt å likestille disse rapportene.

I årsrapportene til Rica Hotels og Nordic Choice Hotels omtales selskapets arbeid med samfunnsansvar. Rica Hotels skriver i sin årsrapport :

”I Rica Hotels lever vi etter mottoet å være ”Det Gode Vertskapet”. Vi bestreber hver eneste dag, ved hvert eneste møte mellom hotellansatt og gjest, å utøve dette. For oss er det å ta hensyn og bidra til våre nærmiljøer, samfunnet, miljøet, ansatte og verdens barn en like naturlig og viktig del av å være ”Det Gode Vertskapet” [11].

I årsrapporten skriver Rica Hotels om sitt sosiale engasjement både på konsernnivå og på hotellnivå. Blant annet om deres støtte til organisasjoner som UNICEF eller lokale tiltak. Videre nevnes selskapets miljøarbeid og deres reduserte miljøbelastning som følge av tiltak direkte knyttet til egen drift og gjennom miljøkrav til leverandørene. Det uttales at et mål er at samtlige hoteller skal sertifiseres med Svanen og at kjeden skal redusere sitt energiforbruk med 15%. I tillegg skal bruken av ikke-fornybar energibærere begrenses og 5% av denne bruken skal dreies til fornybar energibærere [11].

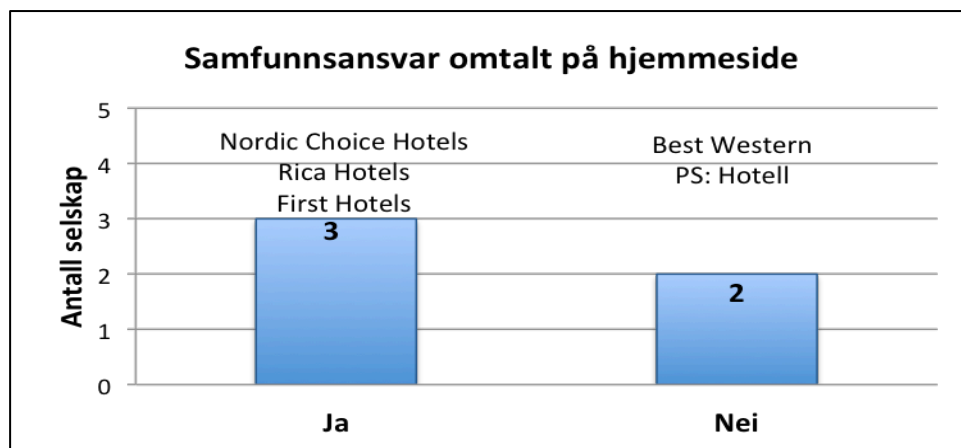
I Nordic Choice Hotels årsrapport er omtrent en tredel omhandlet samfunnsansvar. Deres fokusområder er miljø, medarbeidere, produkter, lokalt samfunnsansvar og dialog. Alle områdene er i årsrapporten beskrevet med hotellkjedens nåsituasjon for 2010, med mål for 2011 og med en beskrivelse av hvordan målene skal nås [12]. Innenfor området miljø rapporteres det følgende om 2010:

”Samtlige Nordic Choice hoteller er ISO- sertifisert for 2010. Vi nådde også vårt mål for reduksjon av vannforbruk. Arbeidet med avfallsreduksjon er i ferd med å nå målsettingen for 2012, mens innen energi må vi iverksette tøffere tiltak for å nå 2012-målet”.

Årsberetningene til First Hotels Norge og de to Best Western hotellene jeg undersøkte inneholdt kun opplysninger om ikke-finansielle forhold som arbeidsmiljø, ytre miljø og likestilling som er i henhold til dagens krav i regnskapsloven § 3-3. I årsrapportene til disse hotellene rapporteres det altså ingenting om samfunnsansvar ved disse. Jeg hadde ikke tilgang på årsrapportene til disse selskapene.

4.1.2 Rapportering om samfunnsansvar på hjemmesider:

Mange bedrifter benytter internett og deres hjemmeside for å formidle diverse informasjon. Rapporteringsplikten jf. rskl. § 3-3 c kan som nevnt oppfylles på denne måten jf. rskl. § 3-3 c 1.ledd. Derfor vil jeg videre undersøke hvordan det opplyses om samfunnsansvar på selskapenes hjemmesider på internett.

Figur 10: Samfunnsansvar omtalt på hjemmeside

De tre største selskapene, Nordic Choice, Rica og First Hotels har egne sider på deres hjemmeside som omhandler samfunnsansvar.

På Rica Hotels hjemmeside er det en egen side på forsiden som heter ”miljø og sosialt ansvar”. Her rapporterer selskapet blant annet om sitt fokus på miljøvennlig drift, sitt samfunnsengasjement og støtte til organisasjoner. Videre om de krav selskapet stiller til sine leverandører vedrørende deres miljøbevissthet [13].

På sin hjemmeside skriver First Hotels blant annet at:

”First Hotels sine samfunnsansvarsmål krever at selskapet opptrer som en ansvarlig samfunnsaktør, for å skape tillit og troverdighet i forhold til sin virksomhet og for å få og opprettholde tillit hos kunder, ansatte, investorer, leverandører og andre interessenter” [14].

Selskapet skriver også at de ønsker å fremme en miljøvennlig bærekraftig utvikling ved å drive selskapet på en måte som minimerer den negative påvirkning på det ytre miljøet. De rapporterer også at selskapet støtter samfunnsnyttige tiltak som holder seg til virksomhetens kjerneverdier og som forbedrer og fremmer bildet av selskapet og deres mål [14].

Nordic Choice rapporterer både om miljø og samfunnsansvar på deres hjemmeside. Eier og grunnlegger av selskapet Petter Stordalen sier på hjemmesiden at:

”den jobben vi gjør for miljøet er det viktigste vi kommer til å gjøre de neste ti årene”
[15].

Selskapet rapporterer på hjemmesiden at de forplikter seg til å overholde, og der det er mulig, ligge foran alle lovbestemte miljøkrav og forskrifter og hele tiden drive forebyggende tiltak med hensyn til å minimere miljøbelastningen av selskapets aktiviteter.

Videre beskriver selskapet sitt ”WeCare” arbeid som er navnet på selskapets samfunnsansvarsplattform, og opplyser at CSR er en av selskapets viktigste satsningsområder nå og i årene som kommer [16].

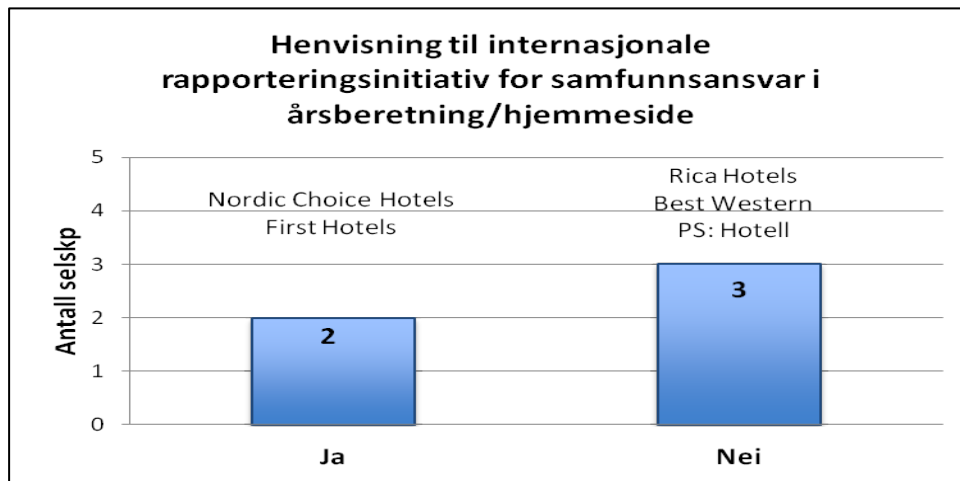
”For oss fins det ikke noe alternativ til å være en ansvarlig og bevisst bedrift. Så langt det går skal vi ta hensyn til alle våre interessenter som påvirkes av vår forretningsdrift. Vi har erfart at dette skaper stolthet i bedriften, det tiltrekker seg og holder på gode medarbeidere og det er en flott kultur-bygger. Vi har kommet et godt stykke på vei og vi har ambisiøse mål for fremtiden”.

Verken Best Western Norge, Best Western Alta, Best Western Trondheim eller PS: Hotell skriver noe om selskapets samfunnsansvar på sin hjemmeside.

Nordic Choice Hotels skriver på sin hjemmeside at de fra 2010 har vært medlem av FN’s Global Compact og at de gjennom denne deltagelsen er forpliktet til å drive ansvarlig og rapportere om menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø samt anti-korrupsjon [16].

På hjemmesiden til First Hotels skriver også de at selskapet er medlem av Global Compact [14]. Denne rapporten finnes tilgjengelig som link på selskapets hjemmeside.

Rica Hotels skriver i årsrapporten for 2010 at de med størst mulig sannsynlighet velger å innrapportere arbeidet de gjør etter GRI-standarden.

Figur 11: Henvising til rapporteringsinitiativ

4.2 Dybdeintervju

Jeg vil her gjøre rede for resultatene av dybdeintervjuene med de fem hotellkjedene. Intervjuene ble gjennomført i april 2012. I dokumentanalysen fant jeg ut hvordan selskapene rapporterer om samfunnsansvar i årsrapport og på sine hjemmesider. Videre undersøkes om selskapene rapporterer om sitt samfunnsansvar internt i organisasjonen eller i egne dokumenter som jeg ikke hadde tilgang til i dokumentanalysen. Derfor har jeg foretatt et dybdeintervju for å finne ut hvordan selskapene jobber med samfunnsansvar og om selskapene rapporterer i henhold til standarder eller rammeverk som tilfredsstiller de nye forventede kravene, men hvor det ikke er henvist til det i årsberetning eller på selskapenes hjemmesider.

Intervjuet bestod av 14 spørsmål fordelt på 3 deler.

- Del 1 omhandlet begrepet samfunnsansvar og det nye lovforslaget.
- Del 2 omhandlet selskapenes arbeid med samfunnsansvar.
- Del 3 omhandlet rapportering.

Spørsmålene er utarbeidet på bakgrunn av PwC's figur om bærekraftig foretaksstyring (figur nr. 4) og det nye lovforslaget. Jeg vil i det følgende gjennomgå de enkelte spørsmålene og de svar jeg fikk fra informantene under intervjuene. Intervjuguiden ligger som vedlegg.

4.2.1 Hva er samfunnsansvar og hvorfor bør bedrifter ta samfunnsansvar

Spørsmål 1: Hvilket innhold legges i begrepet samfunnsansvar for deres selskap?

Selskap 1 brukte begrepet CSR frem til 2011, men i løpet av 2011 endret de dette til samfunnsansvar. For dette selskapet er samfunnsansvar:

”det arbeidet som gjøres for det lokale miljøet, det ytre miljøet og for de ansatte.”

(Informant 1)

I selskap 1 begynte arbeidet med samfunnsansvar som lokale tiltak og ble kalt ”ansvar utenfor hotelltrappen”. Dette gikk ut på at alle hotellene skulle ha egne tiltak i lokalsamfunnet. Nå er arbeidet mye bredere og større.

Innad i organisasjonen benytter selskap 2 begrepet CR (Corporate responsibility). Deres definisjon er:

”det vi gjør utover å drive hotell som gagnar samfunnet” (Informant 2)

Selskap 3 definerer samfunnsansvar som miljøarbeid, hvordan man behandler sine ansatte og støtte til organisasjoner.

Selskap 4 sine tanker om samfunnsansvar er de tiltak som gjøres i lokalsamfunnet og miljøarbeid som reduserer utslipp og forurensning i samfunnet.

Selskap 5 mener at å få folk i arbeid og ta vare på sine ansatte er å ta samfunnsansvar.

Spørsmål 2: Mener du at det er verdiskapende for selskapet å ta samfunnsansvar?

Figur 12: Verdiskapende å ta samfunnsansvar

Alle fem informantene mente at det er verdiskapende for selskapet å ta samfunnsansvar.

Selskap 1 svarte at det selvfølgelig var viktig for selskapet økonomisk.

”man får ikke de største kundene uten å ha et slikt arbeid, kanskje spesielt på miljø”
(Informant 1).

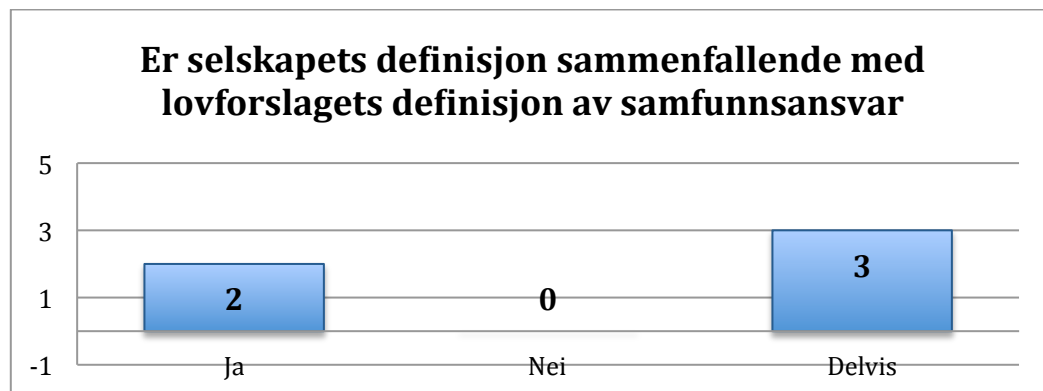
Flere av hotellkjedene mente i tillegg at samfunnsansvaret var verdiskapende for de ansatte.

”Jeg mener at det gir en verdi for våre medarbeidere, som blir stolte av å arbeide ved en bedrift som jobber aktivt med samfunnsansvar” (Informant 2).

Informant 3 svarte:

Det å ha et aktivt fokus på samfunnsansvar i selskapet gir en stolthet av å jobbe hos oss. Dette gir også et godt omdømme som igjen kan gi økt konkurransefortrinn for selskapet. (Informant 3).

Spørsmål 3: Mener du at det innholdet dere legger i samfunnsansvar er sammenfallende med lovforslagets definisjon?

Figur 13: Definisjon sammenfallende med lovforslagets definisjon

Både Selskap 1 og selskap 3 svarte her at lovforslagets definisjon var helt sammenfallende med deres egen definisjon:

”Gjerne slikt vi kunne ha definert begrepet samfunnsansvar” (Informant 1).

Selskap 3 påpekte også at denne definisjonen var veldig lik FNs Global Compact som de er tilsluttet og at deres definisjon derfor var lik lovforslagets definisjon. Videre presiserte han at:

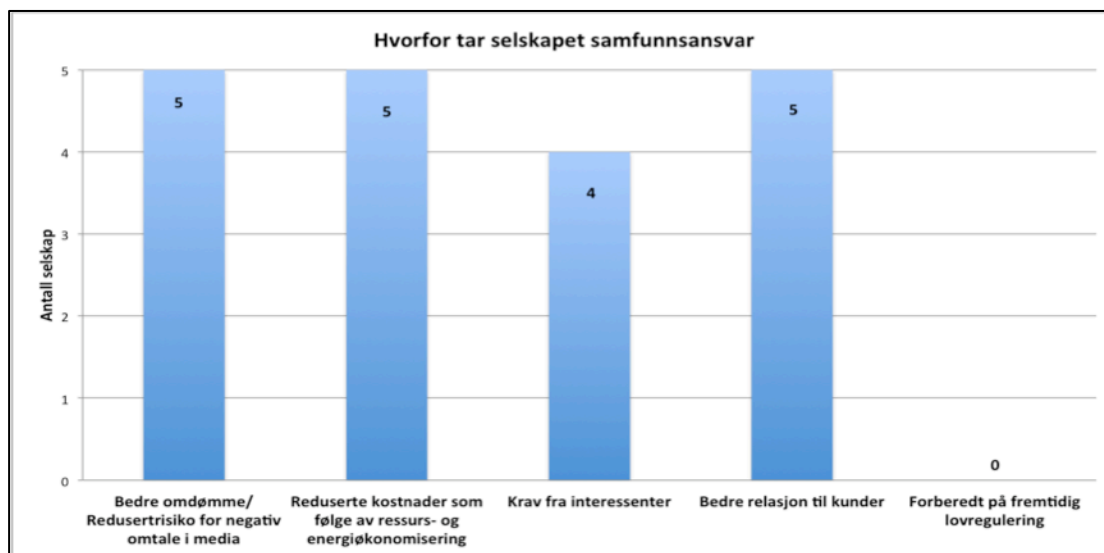
”det skal være frivillig, hvis ikke er det ikke samfunnsansvar” (Informant 3).

Selskap 2 på sin side mente at de to første områdene i lovforslagets definisjon er litt selvfølgelig for de som driver business i Norge.

”Hadde jeg vært toppsjef i Telenor hadde jeg lest de to veldig nøye og følt at det var viktig at de står først” (informant 2).

For selskap 2 er det ytre miljø veldig viktig, mens bekjempelse av korrupsjon er mer store ord som informanten føler er rettet mot de store selskapene som opererer internasjonalt. De minste aktørene var også delvis enige i definisjonen. Alle områdene var viktige, men enkelte områder som for eksempel bekjempelse av korrupsjon var mindre viktig for de enn for større selskaper.

Spørsmål 4: Hvorfor tar selskapet samfunnsansvar?

Figur 14: Hvorfor tar selskapet samfunnsansvar

Figuren viser at samtlige selskaper arbeider med samfunnsansvar på grunn av faktorer som omdømme, reduserte kostnader og for å sikre bedre relasjon til kunder.

For selskap 2 var det viktig å presisere at:

”Vi jobber ikke med samfunnsansvar for å slippe negativ omtale, men fordi vi ikke vil at noe galt skal skje med våre gjester og medarbeidere. Man kan jo si at konsekvensene er mindre negativ omtale” (Informant 2).

Informant 3 mente at det er viktig at selskapet har et bra omdømme slik at de har muligheten til å få de beste medarbeiderne.

”Hvis vi fremstår som miljøsvin, så vil vi nok miste muligheten til å få mange gode ansatte. Omdømme er viktig for å få de gode medarbeiderne og for å beholde de, men også for å selge sine tjenester” (Informant 3).

Når det gjelder reduserte kostnader som følge av ressurs- og energiøkonomisering så mener informant 1 at dette er viktigst på hotellnivå og er ikke like viktig på konsernnivå.

”For hotelldirektører er reduserte kostnader viktig, De føler ofte press fra ledelsen for å redusere kostnadene” (Informant 1).

Informant 2 presiserte at miljøarbeid er veldig viktig for selskapet, og ville endre det andre svaralternativet til redusert miljøbelastning som igjen gir reduserte kostnader.

For informant 4 er de viktigste årsakene for at selskapet tar samfunnsansvar reduserte kostnader, krav fra interessenter for å vinne anbudskontrakter, bedre relasjon til kunder og bedre omdømme.

Informant 5 peker på bedre omdømme og bedre relasjon til kunder som de viktigste årsakene til at selskapet tar samfunnsansvar.

”Vi er en liten aktør og møter ikke like mange krav fra interessenter som de største aktørene i bransjen gjør. Derfor er ikke dette det viktigste for oss” (Informant 5).

Ingen av informantene peker på alternativet ”bedre forberedt på fremtidig lovgivning” som en av årsakene til at selskapet tar samfunnsansvar. Informant 1 og 2 mener at de er i forkant av fremtidige lovreguleringer.

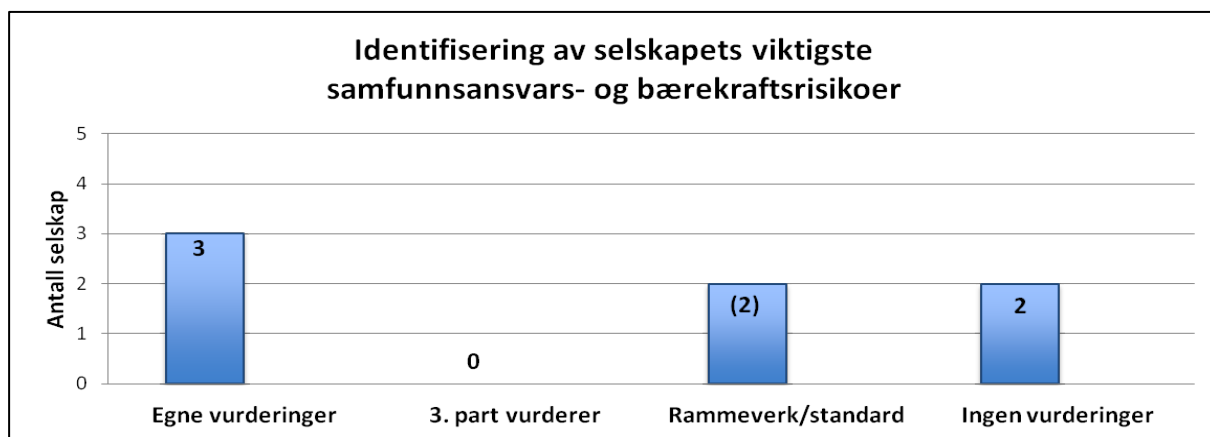
”Det finnes ufattelige mange lover og regler i Norge og i hotellbransjen. Det kommer bare mer og mer. Vi jobber hele tiden for å ha gode nok rutiner og regler slik at vi kan møte tilsynet som kommer til oss for å sjekke om vi oppfyller alle krav” (Informant 2).

4.2.2 Arbeid med samfunnsansvar

Nedenfor vil jeg gjengi hva informantene svarte angående deres arbeid med samfunnsansvar. Ved utarbeidelsen av spørsmålene som omhandler dette kapittelet (4.2.2) har jeg tatt utgangspunkt i modellen *Bærekraftig foretaksstyring (Figur nr. 4)* som er beskrevet i kapittel 2.5.

Steg 1 Identifiser:

Spørsmål 1: Hvordan arbeider kjeden med å identifisere selskapets viktigste samfunnsansvars- og bærekraftsrisikoer?

Figur 14: Identifisering av risiko

Selskap 4 og 5 foretar ingen analyser for deres samfunnsansvarsrisikoer.

”Vi har ikke jobbet mye med identifisering av risiko, men vi ser krav fra interessenter om viktigheten med miljøarbeid. Derfor har vi en Green Policy i vår strategiske plan som går ut på at alle hoteller skal miljø sertifiseres før 2015” (Informant 4).

Selskap 1 har gjort egne risikovurderinger på tekstiler og mat internt i selskapet, og har nettopp laget retningslinjer innenfor korrupsjon og etisk behandling av deres ansatte. Når det kommer til miljø så er risikovurderinger ivaretatt gjennom ISO 14001. I tillegg rapporterer de i henhold til FN’s G.C og GRI og derfor er risikoanalyser også ivaretatt gjennom disse rapporteringsinitiativene.

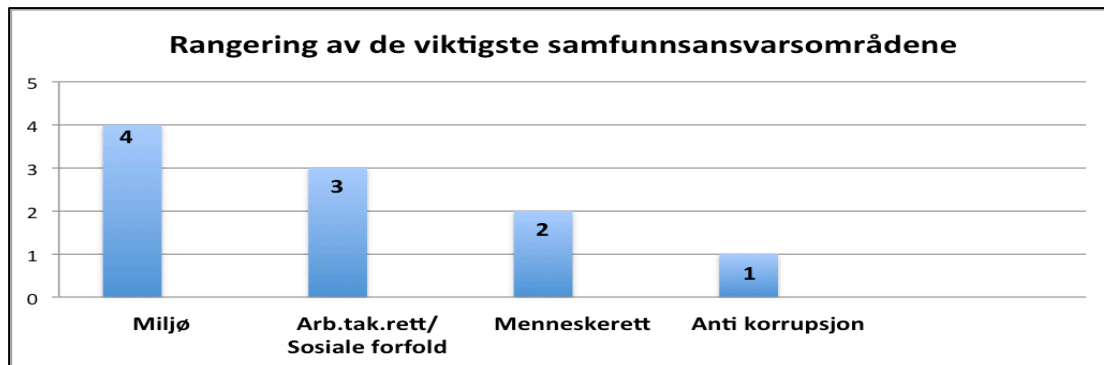
Informant 2 fortalte at de har en egen prosjektgruppe som fra 2009 har jobbet aktivt med å identifisere risikoer og integrering av samfunnsansvar i sin daglige drift og vurdering av hvilke rapporteringsinitiativ de ønsker å følge.

For selskap 3, som også rapporterer i henhold til FN's Global Compact, er risikoene inkorporert i rapporteringskravene.

”Vi foretar også egne analyser hvert år i forbindelse med utarbeidelsen av FN GC - rapporten. Alle områdene innen lovforslagets definisjon er deler av denne rapporten. (Informant 3).

Steg 2 Prioriter:

Spørsmål 1. Ranger de viktigste samfunnsansvarsområdene for hotellbransjen:

Figur 16: Rangering av samfunnsansvarsområdene

Alle selskapene er enige om at det ytre miljø og arbeidstakerrettigheter er de viktigste områdene for selskapene å jobbe med og rapportere om. Informantene mener også at menneskerettigheter er viktig, men de føler at de har god kontroll på leverandører og underleverandører. Dette gjennom innkjøpsportaler som nøye kontrollerer alle leverandørene ved kontraktsinngåelse.

På et oppfølgingsspørsmål om selskapet foretar kontroll av sine leverandører svarte informant 2 at hun ikke trodde at det hadde vært gjennomført kontroll ved fabrikker som selskapet kjøper produkter fra etter at kontrakt er inngått.

”Dette skal jeg sjekke opp med innkjøpsportalen gressnett som vi er en del av”
(Informant 2).

De tre største selskapene har klare retningslinjer i forhold til korrupsjon, og oppfatter av den grunn at det ikke er like viktig som de andre områdene. Alle avtaler som inngås blir nøye kontrollert og det er strenge regler i selskapene for å motta gaver.

”Jeg tror dette området er mer rettet mot større internasjonale selskaper. Og er nok ikke like viktige å jobbe med for vår del, da det allerede er strenge lover og regler i Norge og vi har klare retningslinjer i selskapet for å forhindre slik korrupsjon”
(Informant 2).

For selskap 2 er det også andre områder som er viktige innenfor samfunnsansvar.

”Det at man tar vare på og støtter lokale aktører er en viktig samfunnsansvarsoppgave for oss” (Informant 2).

Blant annet er de veldig stolte av å kunne tilby og reklamere for ”lokalmat på menyen” ved sine hoteller. Det å kunne tilby lokale råvarer gir en verdi gjestene. I tillegg bevarer det flere lokale aktører på markedet i stedet for å bruke utenlandsk og ofte billigere matleverandører.

Steg 3 Integrer:

Spørsmål 1: *Hvordan jobber selskapet med å integrere samfunnsansvar i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forhold til deres interesser?*

Både selskap 1, 2 og 3 opplyser at de stiller krav til sine leverandører. Selskap 1 stiller minimumskrav til leverandører og underleverandører. Ved kjøp av tekstiler stiller de krav helt til produksjonsleddet. Gjennom ISO 14001 skal man evaluere alle leverandører ut ifra deres miljøprestasjoner og blir deretter kategorisert i rød, gul og grønn gruppe.

”Vi prøver å påvirke de i rød gruppe til å få et bedre miljøarbeid. Det er bedre for miljøet å påvirke leverandører til å bli bedre enn å skifte de ut” (Informant 1).

Informant 2 forteller at de har utarbeidet en ”påse-plikt” i selskapet etter at Nordic Choice Hotels ble beskyldt for sosial dumping ved bygging av et hotell i 2009.

”Ved innkjøp av nye møbler til hoteller leier vi inn firmaer som innreder hotellrommene for oss. Vi har i den senere tid fått en plikt hvor vi skal påse at firmaene har orden i sine papirer på sine ansatte” (Informant 2).

Selskap 3 sier her at de har kvalitetssikringsrutiner på leverandører i forhold til hvordan de behandler sine ansatte. De foretar vurderinger hver gang de inngår leverandøravtaler med selskaper som leverer store tjenester til dem.

”I forhold til forretningsstrategier er det en klar strategi å jobbe med svanemerking av hoteller, fordi det mener vi er hensiktsmessig, og det er klart at vi bruker det i vår markedsføring” (Informant 3).

Selskap 4 jobber ikke aktivt med dette.

”Det blir det vi vedtar i den strategiske planen og som videre blir inkorporert i selskapets handlingsplaner og lagt frem for styret hvert år” (Informant 4).

Informant 5 svarte her:

”Vi har med oss dette budskapet hele tiden. Samfunnsansvar er en del av vår profil. Vår måte å drive selskapet på er å ta samfunnsansvar” (Informant 5).

Spørsmål 2: Hvordan jobber selskapet organisatorisk med samfunnsansvar?

Figur 17: Hvordan selskapet jobber organisatorisk med samfunnsansvar

Selskap 1 har en egen avdeling som jobber med miljø og samfunnsansvar, men styret og ledelsen samt andre avdelinger blir aktivt involvert i selskapets arbeid med samfunnsansvar. Blant annet ved en årlig vinterkonferanse der ledere, ansatte, kunder, leverandører og partnere samles for å se på året som har gått og for å sette seg nye mål.

Ved selskap 2 etablerte de i 2009 en prosjektgruppe som skulle jobbe aktivt med integrering av samfunnsansvar og bestemme hvilke rapporteringsinitiativ de skulle implementere. Prosjektgruppen har en solid forankring med deltagere som kommersiell direktør, HR-direktør, deltagere fra konsernledelsen og fra andre ledende stillinger.

I selskap 3 ligger ansvaret hos juridisk direktør, og deretter håndteres det ut til medarbeiderne i de ulike avdelingene som alle jobber aktivt med samfunnsansvar.

For selskap 4 og 5 er det ledelsen og styret som bestemmer hvordan selskapet skal arbeide med samfunnsansvar.

Steg 4 Følg opp:

Spørsmål 1. På hvilken måte måler og følger selskapet opp arbeidet med samfunnsansvar?

For de av selskapene som allerede lager/utvikler bærekraftsrapporter måler man tidligere mål opp mot nåsituasjon.

”Dette gjør vi i den rapporten som skrives årlig (FN’s G.C). Her definerer man en nåsituasjon, målsettinger og hvordan man har gjort det i forhold til året før”

(Informant 3).

For selskap to, fire og fem har man ikke kommet så langt ved sitt arbeid med samfunnsansvar at man måler sitt arbeid. Informant 2 sier at:

”Her er vi ikke enda. Dersom vi velger GRI, så vil det være en måling. Da vil vi vite hvilke indikatorer vi oppfyller i dag og sette oss målsettinger, og hvilke nye indikatorer vi vil komme i havn med” (Informant 2).

Selskap 1 og 2 foretar revisjoner ved alle hotellene i kjeden. Med dette menes at noen fra hovedkontoret eller innleide eksterne konsulenter utfører kontroller ved hotellene. Her sjekker de blant annet at hotellene bruker de leverandørene som de er pliktig å bruke i henhold til innkjøpsportalen og kontrollerer at lokale leverandører er registrert i et register samt at de har dokumentasjon på at de innfrir visse krav stilt fra selskapene. Informant 1 svarte her:

”Omlag 90% av de sentrale leverandørene og kanskje halvparten av de lokale leverandørene har vi god kontroll på. Vi har egne leverandørregister hvor alle leverandører er registrert hvor man kan se om de er kategorisert som ”røde, gule eller grønne” leverandører. Men ikke alle er like flinke til å registrere alle leverandørene. Derfor utfører vi revisjoner som da skal sikre at man bruker ”riktige” leverandører”(Informant 1).

4.2.3 Rapportering om samfunnsansvar

Steg 5 Rapporter:

Spørsmål 1: *Hvilke prinsipper, prosedyrer eller standarder følger selskapet?*

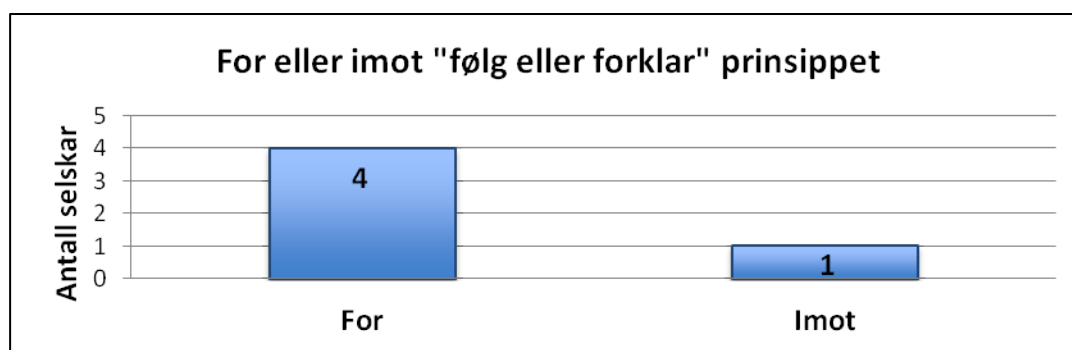
Som det fremkommer av tabellen er det to selskaper som allerede følger rapporteringsinitiativet FN G.C, og et selskap som også følger GRI. Selskap to vurderer hvilke av rapporteringsinitiativene de fra i år skal bli tilsluttet. Når det kommer til miljø så er det et selskap som følger ISO 14001, mens to selskaper har hoteller som er sertifisert etter Svanen. To av selskapene vurderer miljøfyrtårn.

Selskap	FN G.C.	GRI	ISO 14001	ISO 26000	Svanen	Miljøfyrtårn
1	Ja	Ja	Ja	Vurderer		
2	Vurderer	Vurderer		Vurderer	45 av 90 hoteller	
3	Ja				Noen få	
4						Vurderer
5						Vurderer

Tabell nr. 2: Rapportering om samfunnsansvar

Spørsmål 2: *Det nye lovforslaget bygger på et "Følg eller forklar" prinsipp.*

Hvilken tanker har du om denne rapporteringsmåten?

Figur 18: "Følg eller forklar"

På spørsmål om hvilke tanker informantene har om et slikt prinsipp var svarene som følger:

"Det er en rapporteringsmåte som vi er komfortable med og som vi kjenner. Den er hensiktsmessig fordi den ikke legger for mye press på hotellkjedene. Spørsmålet er om

man kanskje burde hatt en strengere rapportering. Kanskje litt for lettvent!”
(Informant 3).

”Virker utrolig bra og positivt. Man må ta stilling til det uansett om man gjør noe eller ikke” (Informant 1).

Videre mener informanten at dersom man er pliktig til å forklare hvorfor man ikke gjør noe, vil dette kanskje føre til at flere vil skjønne at her burde man faktisk gjøre noe.

Informant 4 og 5 mener også at dette er en god måte.

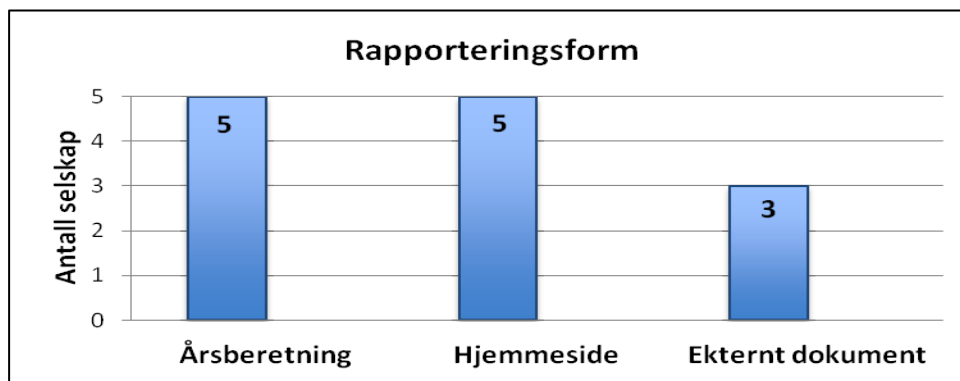
”Man må tenke igjennom hvorfor man ikke gjør det, og det vil kanskje føre til at flere vil begynne med det” (informant 4).

”Det gir en økt bevisstgjøring rundt hva samfunnsansvar innebærer, og det er bra. Det burde være naturlig, men det er bra at myndighetene trykker på og sier at dette må dere ha et bevisst forhold til” (Informant 5).

Selskap 2 på sin side liker at man rapporterer i henhold til noe og at det blir lettere å sammenligne seg med andre dersom flere har det samme å forholde seg til.

”Det holder ikke å rapportere at vi er i ferd med å vurdere om vi skal begynne å følge de og de standardene og vi har begynt å kartlegge de kravene som svanen stiller til oss.” (Informant 2)

Spørsmål 3: Hvilken rapporteringsform vil kjeden benytte seg av dersom nye krav?

Figur 19: Rapporteringsform

Dersom det blir nye krav for selskapene er alle enige om at de vil rapportere om sitt samfunnsansvar på sin hjemmeside i tillegg til enten årsberetning eller et eksternt dokument.

Grunnen til at de vil velge å rapportere på hjemmesiden er at det vil vise kunder og interessenter at de tar arbeidet med samfunnsansvar på alvor. Flere påpekte at flere og flere mennesker faktisk spør om selskapets samfunnsansvar i jobbintervjuer, og at ansatte i fremtiden muligens vil kreve at foretaket man jobber hos tar samfunnsansvar.

Informantene som representerte selskap 1 og 2 sa at de mest sannsynlig ville rapportere i større grad i årsberetning, men med henvisning i årsberetning til eksterne rapporter. Hvor de her har en fyldigere beskrivelse av sitt arbeid med samfunnsansvar. Videre mente de at det ville være naturlig å legge disse rapportene offentlig tilgjengelig på deres hjemmesider. Dette ble begrunnet med at dette er en informasjonskanal som brukes av alle og som dermed vil gjøre rapportene lett tilgjengelig for interessentene.

Spørsmål 4: *Hvilke konsekvenser mener du det vil få for selskapet dersom det blir krav om rapportering av samfunnsansvar i årsberetningen?*

Informant 2 og 3 svarte her:

”For oss vil det ikke bli store konsekvenser, vi er i forkant. Om loven vil gjelde for oss eller ikke, så vil vi starte med en form for rapportering uansett, men det kan være at vi trenger ekstra personell til å utføre disse oppgavene som de nye kravene vil medføre” (informant 2).

”Dette vil medføre få konsekvenser for oss da vi allerede skriver en rapport om dette. Denne kunne vært lagt ved årsberetningen” (informant 3).

Selskap 4 uttalte at det vil kreve mer av medlemshotellene, og det vil kreve mer arbeid av hovedkontoret. Det vil dermed bli dyrere å drifte hovedkontoret, og den eventuelle økte medlemsavgiften for medlemshotellene kan føre til at hotellene ikke vil være en del av kjeden (informant 4).

Spørsmål 5: Har dere hørt om det nye lovforslaget?

Hvilke forberedelser/tilpasninger er gjort med tanke på eventuelle nye krav?

To av de fem informantene jeg intervjuet hadde hørt om det nye lovforslaget. Dette var de største aktørene Nordic Choice og Rica Hotels. De litt mindre selskapene hadde ikke hørt om de forventede nye kravene til rapportering om samfunnsansvar i årsberetning. De to minste selskapene var veldig glade for at jeg hadde tatt kontakt slik at de kunne sette seg inn i hva dette eventuelt ville innebære av konsekvenser for dem.

Det er ingen av selskapene som har gjort noen grep eller tilpasninger på bakgrunn av de forventede nye kravene.

”Forberedelser gjorde vi før vi fikk vite om lovforslaget” (informant 2).

”Føler ikke at vi har noe vi trenger å forberede, på grunn av Global Compact som vi gjennomfører i dag. Det vi gjør fremstår som akseptabelt og innenfor det som vil bli krevd. Så jeg vil si at vi allerede er der. Dette er kanskje ikke nok. Hvis man skulle ta dette på alvor, så burde det vært noe mer!” (Informant 3).

5. Analyse og konklusjon

Jeg vil i dette kapittelet diskutere mine funn fra undersøkelsen opp mot den teoretiske referanserammen. Til slutt vil jeg komme med en konklusjon på mine problemstillinger.

5.1 Analyse av sekundærdata

I henhold til opplysningskravet i det nye lovforslaget i rskl. § 3-3 1. ledd skal det i årsberetning eller i et dokument det er henvist til i årsberetning gis en redegjørelse for oppfølging av sitt samfunnsansvar. I det følgende vil jeg vurdere om disse selskapene oppfyller dette kravet i årsberetning, årsrapport eller på hjemmesiden.

5.1.1 Årsberetning:

I min undersøkelse av hvordan hotellbransjen rapporterer om samfunnsansvar i dag fant jeg ut at to av fire selskaper omtaler samfunnsansvar i årsrapport eller årsberetning. Spørsmålet her er om denne omtale av sitt arbeid med samfunnsansvar er tilfredsstillende for å innfri de forventede nye kravene.

Hva redegjørelsen skal inneholde er definert i lovforslagets § 3-3 3. ledd punkt 1-3.

Redegjørelsen skal i grove trekk inneholde opplysninger om selskapets retningslinjer som knyttet til oppfølgingen av deres samfunnsansvar. Videre skal det opplyses om hvordan selskapet arbeider for å omsette retningslinjene til handling, og selskapets vurderinger av resultatene som er oppnådd som følge av arbeidet med samfunnsansvar og forventninger til dette arbeidet fremover.

Rica Hotels sin rapportering i årsrapporten tilfredsstiller ikke rapporteringskravene i det nye lovforslaget. Selskapet rapporterer om kjedens samfunnsengasjement samt deres fokusområder innenfor samfunnsansvar. Selskapet rapporterer imidlertid ikke om deres retningslinjer, mål og tiltak for å nå målene annet en at de skal redusere sitt energiforbruk med 15% og at alle hotellene skal miljø sertifiseres med svanen.

Heller ikke First Hotels og Best Western Hotel oppfyller de fremtidige rapporteringskravene.

Nordic Choice er det eneste selskapet som i årsrapporten rapporterer om sine retningslinjer knyttet til oppfølging av sitt samfunnsansvar, med beskrivelser av tiltak som er gjort året før, samt mål og planer for å oppnå mål for neste år.

Det er altså ett av fire selskaper som allerede innfrir de forventede nye kravene til rapportering om samfunnsansvar i årsberetningen.

5.1.2 Hjemmesider:

Lovforslaget åpner for at redegjørelsen for selskapets oppfølging av sitt samfunnsansvar alternativt kan inntas i et dokument det er henvist til i årsberetningen. Arbeidsgruppen som utarbeidet rapporten ”*krav til rapportering om samfunnsansvar*” foreslo at foretakenes hjemmesider kunne være et aktuelt sted å rapportere på. Dette forutsatt at det i årsberetningen er en henvisning til rapporteringsinitiativet på hjemmesiden.

I undersøkelsen av hvordan selskapene rapporterer om samfunnsansvar på hjemmesiden fant jeg at tre av fem selskaper omtaler samfunnsansvar. Den informasjonen som ligger tilgjengelig på disse selskapenes hjemmesider tilfredsstillende imidlertid ikke de nye kravene.

To av selskapene opplyser derimot her at de følger internasjonale rapporteringsinitiativ for samfunnsansvar (FN Global Compact).

I henhold til unntaksreglene i det nye lovforslaget § 3-3 c 4. ledd vil ikke opplysningskravene gjelde for selskaper som har utarbeidet en fremskritt rapport i forbindelse med FN's Global Compact eller offentlig rapport innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet (GRI).

På bakgrunn av opplysningene på hjemmesidene må det antas at Nordic Choice Hotels og First Hotels på grunn av dette omfattes av unntaksreglene i lovforslaget. Forutsatt at de i årsrapporten opplyser at de rapporterer i henhold til FN's Global Compact eller GRI og angir hvor den aktuelle rapporten finnes offentlig tilgjengelig, så tilfredsstilles de nye rapporteringskravene.

Det kan antas å være en fordel for selskapene å rapportere i henhold til rapporteringsinitiativ som FN G.C og GRI da dette er internasjonale anerkjente rapporteringsinitiativ. Videre vil mange av kundene til hotellselskapene være internasjonale og dermed kjenne til disse fremfor egne eller norske retningslinjer/standarder.

5.2 Analyse av dybdeintervju

5.2.1 Hva er samfunnsansvar og hvorfor bør bedrifter ta samfunnsansvar

De første spørsmålene under dybdeintervjuet omhandlet begrepet samfunnsansvar og begrunnelser for at selskapene tar samfunnsansvar.

To av selskapene var her helt enige i at lovforslagets definisjon av samfunnsansvar var helt lik deres egen definisjon av samfunnsansvar. Dette skyldes nok at begge selskapene er tilsluttet FN's initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling (Global Compact). De skal dermed årlig utarbeide en rapport som beskriver tiltak som er gjennomført for å fremme Global Compacts ti prinsipper om menneskerettigheter, arbeidsstandarder, miljø og bekjempelse av korrupsjon.

De av selskapene som ikke er tilknyttet en slik standard eller rapporteringsinitiativ mente at alle områdene i det nye lovforslaget er viktig. De følte imidlertid at enkelte av områdene i definisjonen var rettet mot større norske bedrifter som også opererer i utlandet, hvor man har opplevd korrupsjonsskandaler og brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjeden. Derfor var ikke lovforslagets definisjon helt sammenfallende med definisjonen til de tre andre selskapene.

Tidligere ble arbeid med samfunnsansvar sett på som markedsføringskostnader for bedriftene, men alle informantene mente her at det helt klart var verdiskapende for selskapene å ta samfunnsansvar. Selskapene ser verdien av arbeidet med samfunnsansvar og fokuserer ikke på dette fordi andre gjør det, men fordi det gir en verdi. Samfunnsansvar er ikke bare store ord i markedsføringen, men et reelt arbeid som er verdiskapende for selskapene.

Som redegjort for tidligere er det flere grunner til at selskaper skal ta samfunnsansvar. Blant annet så stilles det i stadig større grad krav fra interessentene om at selskaper skal ta ansvar

ovenfor samfunnet. I tillegg vil selskapenes sosiale engasjement og miljøfokus kunne bidra til økt konkurransefortrinn og bedre omdømme. Informantenes svar på hvorfor selskapene tar samfunnsansvar understøtter dette. De viktigste grunnene til at selskapene tar samfunnsansvar var nettopp at interessenter som kunder og ansatte og potensielle medarbeidere stiller krav til at foretaket tar ansvar for miljøet og støtter foreninger og organisasjoner. Videre er det også viktig for selskapene at de fremstår som samfunnsengasjert, at de formidler at de bryr seg om miljøet, de ansatte og at deres leverandører produserer i henhold til lover og regler.

5.2.2 Arbeid med samfunnsansvar

PwC har som tidligere beskrevet utarbeidet en veiledning for hvordan selskap kan tilnærme seg de forventede nye kravene og forventningene knyttet til samfunnsansvar på en måte som skaper verdi for selskapet. Det kan her virke som om alle selskapene som jobber aktivt med samfunnsansvar har implementert PwC sin anbefaling.

Det første punktet i veiledningen er å *”identifisere hvilke risikoer som er relevant for foretaket til selskapets”*. Samfunnsansvarsrisikoer vil variere fra selskap til selskap og det er derfor viktig å identifisere hvilke risikoer som er relevante for nettopp deres selskap.

Tre av selskapene i undersøkelsen foretar egne risikovurderinger. Dette er i tråd med PwC sitt råd som sier at man selv burde foreta vurderinger av hvilke områder som er mest risikoutsatt for seg selv. To av selskapene foretar ingen vurdering av selskapets samfunnsansvarsrisikoer.

Videre anbefaler PwC -modellen at man skal *”prioritere selskapets vesentlige samfunnsansvars- og bærekraftsrisikoer”*. Retningslinjene for oppfølging av samfunnsansvar vil skape mest verdi for selskapet dersom man fokuserer på de risikoene som er mest vesentlig for selskapet. Informantene syntes at miljø, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold er de områdene som er mest aktuell for hotellbransjen. Miljø er helt klart det området som hotellbransjen prioriterer høyest og føler at de kan gjøre noe med. Dette er en bransje som i utgangspunkt ikke forurenses mye, men bransjen har spesielt fokus på energi og avfallshåndtering. Stadig flere og flere kjeder ser nytten av å miljøsertifisere seg for å redusere miljøbelastningen.

Uansett om noen av områdene (bekjempelse av korrupsjon og menneskerettigheter) kanskje ikke er like relevante for norske ”små” aktører, er de likevel viktige å fokusere på. Dette siden mange foretak opererer og handler med utenlandske selskaper hvor det eksempelvis kan være tilfeller av barnarbeid eller brudd på andre rettigheter. Det er derfor viktig at selskapene har et bevisst forhold til dette og stiller krav til sine leverandører og underleverandører slik at man kan få bukt med problemene. Flere av selskapene stiller nettopp krav til sine leverandører blant annet ved at de skal være miljøbevisste og krav til hvordan de behandler sine ansatte. Det neste steget i modellen er ”*integrering av samfunnsansvar i foretaksstyringen*”.

I henhold til PwC’s råd foreslåes det at arbeidet med samfunnsansvar ikke blir en oppgave som blir delegert til kun en egen stabsavdeling. De tre selskapene som jobber aktivt med CSR integrerer samfunnsansvar i foretaksstyringen. Selskapene har egne avdelinger som jobber med miljø og samfunnsansvar, men de andre avdelingene er også representert i arbeidet med samfunnsansvar. Arbeidet er videre forankret i ledelsen og styret og ut til de ansatte.

Videre foreslår modellen at oppfølging av etiske og sosiale krav til selskapets leverandører, blir en integrert del av innkjøpsprosessen. Med dette menes at man burde innarbeide kvalitative krav til samfunnsansvar ved valg av leverandører, og kontraktsklausuler som sikrer at selskapets etiske og sosiale krav ivaretas. De største kjedene stiller krav til sine leverandører. Selskap 1 og 2 er medlem av innkjøpsportaler, som innebærer at alle innkjøp ved hotellene skjer gjennom denne. Selskap 2 er medlem av Gress-gruppen og før kontraktsinngåelse med en leverandør blir denne leverandøren vurdert og analysert om de tilfredsstiller flere krav, blant annet til miljø. Intervjuobjektene tvilte imidlertid på at det ble foretatt kontroller ved fabrikkene til leverandørene om forhold som kan påvirke det ytre miljøet, menneskerettigheter eller arbeidstakerrettigheter.

God foretaksstyring er videre avhengig av at man måler og følger opp at interne krav og retningslinjer etterleves. Det neste punktet i PwC modellen er dermed at bedrifter skal ”*følge opp resultater og etterlevelse*” av selskapets arbeid med samfunnsansvar. To av selskapene gjør dette ved at de rapporterer i henhold til standarder, hvor man måler og følger opp resultatene. Tre av selskapene uttaler at de ennå ikke gjør dette.

5.2.3 Rapportering om samfunnsansvar

Det siste steget i prosessen ifølge PwC er ”*rapporter om mål, resultater og utfordringer.*” Her trekkes retningslinjene og samfunnsansvarsrapporteringen fra det globale rapporteringsinitiativet (GRI) og FN’s Global Compact frem som to globale og anerkjente rammeverk for samfunnsansvarsrapportering som det anbefales å slutte seg til. Disse rapporteringsinitiativene er i lovforslaget likestilt med det norske opplysningskravene i rskl. § 3-3 c 3. ledd, jf. § 3-3 c 4. ledd.

To av selskapene rapporterer i henhold til GRI eller FN G.C, mens et annet selskap vurderer å slutte seg til et av disse rammeverkene i løpet av 2012. Det vil derfor fra neste år være tre selskaper som tilfredsstiller de forventede nye rapporteringskravene jf. rskl. § 3-3 c 4. ledd. To av selskapene hadde ikke hørt om initiativet, men skulle undersøke hva det gikk ut på. Dette var de to minste selskapene.

PwC- modellen er laget for å møte lovforslaget og gir som tidligere nevnt veiledning til selskaper om hvordan man kan arbeide med å implementere samfunnsansvar i driften. Denne modellen er i utgangspunktet ment å være til nytte for børsnoterte selskaper som det nye lovforslaget er siktet mot. Siden mange øvrige foretak allerede har begynt å rapportere om samfunnsansvar mener jeg at det kan foreslåes at denne modellen også kan være til nytte for disse typer foretak. Dette siden det er grunn til å tro at de nye rapporteringsreglene om noen år også vil gjelde øvrige foretak.

Det nye lovforslaget bygger på prinsippet ”følg eller forklar”. Fire av selskapene synes at dette er bra, men kanskje litt for lettvent. Selskap 2 synes imidlertid at dette ikke virker som en bra metode, og vil heller ha strengere krav og rapportere i henhold til noe. Begrunnelsen er at dette vil gjøre det lettere å sammenligne seg med andre.

De nye reglene oppfattes ikke som spesielt strenge da det gjennom prinsippet ”følg eller forklar” er tilstrekkelig at selskapene opplyser at man ikke har utarbeidet noen retningslinjer knyttet til oppfølgingen av sitt samfunnsansvar. Det kreves altså ikke at man virkelig skal inkorporere disse hensynene i virkeligheten, men at man skal gi en redegjørelse for oppfølgingen av sitt eventuelle samfunnsansvar. Dersom et selskap velger ikke å arbeide med samfunnsansvar vil imidlertid dette kunne føre til negative konsekvenser for selskapene.

Stadig flere interessenter er som tidligere nevnt opptatt av at foretakene viser og rapporterer om samfunnsansvar. Dersom et foretak i sin årsberetning velger å rapportere at de ikke har noen retningslinjer for samfunnsansvar og begrunner dette, som er tilstrekkelig i henhold til lovforslagets § 3-3 c 3. ledd nr. 1, vil flere interessenter oppfatte dette som negativt. Mulige konsekvenser kan blant annet være færre kunder, vanskeligere å rekruttere dyktige ansatte, svekket omdømme og dermed svekket lønnsomhet.

På spørsmål om hvilke konsekvenser det nye lovforslaget ville medføre for selskapene svarte informantene i de tre største selskapene at dette ville medføre svært få konsekvenser. Dette fordi de allerede rapporterer om samfunnsansvar i henhold til GRI eller FN's Global Compact. Det eneste som skal til for at de oppfyller de forventede rapporteringsreglene synes da å være at de må opplyse om dette i årsberetningen med en henvisning til hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig.

Et av de mindre selskapene mente at dersom det nye lovforslaget også ville gjelde øvrige foretak, kunne dette føre til økte kostnader for selskapet og dermed økt medlemsavgift for de enkelte hotellene. En eventuell konsekvens av dette kunne være at færre hoteller dermed hadde mulighet til å være en del av kjeden på grunn av de økte kostnadene. I lovforarbeidene legges det imidlertid til grunn at rapporteringskravene ikke vil medføre vesentlige økonomiske byrder/konsekvenser for selskapene. Det er derfor grunn til å tro at det ikke vil medføre selskapet slike konsekvenser som informanten frykter vil kunne skje.

En konsekvens som følge av det nye lovforslaget er imidlertid at styret og eventuelt daglig leder kan bli ansvarlig for noe av informasjonen som selskapet rapporterer på sin hjemmeside eller som inntas i annet dokument som omhandler rapportering om samfunnsansvar. I henhold til rskl. § 3-5 skal styret og eventuelt daglig leder underskrive årsberetningen for å bekrefte at all informasjon er korrekt. I tillegg skal revisor foreta en konsistenssjekk av årsberetningen, jfr. revisorloven § 5-1. Flere av selskapene rapporterer i dag om samfunnsansvar på deres hjemmeside. Styret og daglig leder er i dag ikke ansvarlig for opplysningene som gis her. I følge lovforslaget blir styret/daglig leder også ansvarlig for rapporteringen av samfunnsansvar som årsberetningen henviser til. Det nye lovforslaget vil derfor medføre en konsekvens for styret og daglig leder.

5.3 Konklusjon

Det jeg med denne oppgaven ønsket å finne ut, var hvilke konsekvenser det vil få for hotellbransjen dersom det i regnskapsloven blir krav om rapportering om samfunnsansvar også for øvrige foretak enn store foretak. I tillegg ønsket jeg å finne ut hvordan hotellbransjen arbeider med samfunnsansvar i lys av de nye kravene.

5.3.1 Konklusjon 1: Konsekvenser dersom nye rapporteringskrav

- 2 av 5 tilfredsstillende rapporteringskrav
- Ikke strenge krav/Lett å oppfylle
- Størst konsekvenser for de minste kjedene
- Økt administrativ byrde dersom man vil jobbe aktivt med dette
- Styret/daglig leder ansvarlig for rapporteringen

I dokumentanalysen fant jeg ut at to av fem selskaper allerede rapporterer i henhold til FNs Global Compact eller Det globale rapporteringsinitiativet (GRI). I tillegg avklarte dybdeintervjuet med informant 2 at også de vil slutte seg til FNs Global Compact eller GRI i løpet av 2012. Disse hotellkjedene vil dermed komme inn under en av unntaksreglene i det nye lovforslaget. Disse må kun opplyse i årsberetningen at de rapporterer i henhold til rapporteringsinitiativet FN Global Compact eller GRI og hvor disse rapportene finnes offentlig tilgjengelig. Disse selskapene vil således lett kunne oppfylle de nye kravene.

For selskapene som allerede rapporterer i henhold til de forventede nye kravene vil et rapporteringskrav i liten grad medføre konsekvenser. Gjennom dybdeintervjuene ble det avklart at et av selskapene antydte at et rapporteringskrav kunne medføre behov for flere ansatte i selskapet. Dette siden aktivt arbeid med samfunnsansvar og rapportering i henhold til standarder er noe som krever tid/ressurser. I utgangspunktet vil imidlertid et slikt rapporteringskrav ikke nødvendigvis medføre konsekvenser for de små aktørene som ikke jobber aktivt med samfunnsansvar. Dette på grunn av at rapporteringskravet i utgangspunktet ikke krever at foretakene faktisk har retningslinjer, målsettinger mv. for sitt arbeid med samfunnsansvar. Det er tilstrekkelig å opplyse at de ikke har slike retningslinjer. Lovforslaget kan derfor ikke i seg selv sies å medføre administrative og økonomiske konsekvenser for foretakene.

Velger selskapene å rapportere at de ikke har utarbeidet retningslinjer for arbeidet med samfunnsansvar kan dette imidlertid blant annet medføre svekket omdømme og færre kunder. Det er således ikke usannsynlig at disse selskapene av den grunn vil øke sitt fokus på samfunnsansvar. Dersom disse selskapene velger å ha et aktivt fokus på samfunnsansvar vil dette kunne medføre administrative og økonomiske byrder for selskapene som ikke har implementert arbeidet med samfunnsansvar i selskapet.

I henhold til rskl. § 3-5 vil styret/daglig leder bli ansvarlig for rapporteringen av samfunnsansvaret i årsberetningen eller i dokumentet det er henvist til i årsberetningen. Det må antas at en av grunnene til at det blir lovregulert at foretak skal gi en redegjørelse i årsberetningen er å påføre styret og daglig leder ansvar for rapporteringen. Dette for å øke styrets fokus på temaet og for at arbeidet med samfunnsansvar blir implementert og forankret fra øverste hold i selskapet.

5.3.2 Konklusjon 2: Selskapenes arbeid med samfunnsansvar

- I de største kjedene jobbes det aktivt med samfunnsansvar
- Det ytre miljø er det viktigste av områdene
- 2 av 5 (snart 3/5) rapporterer i henhold til et rapporteringsinitiativ (GRI/FN GC)
- Innholdet i PwC modellen er implementert i virksomheten til de største aktørene

Et funn i undersøkelsen er at rapporteringen om samfunnsansvar gjenspeiler bevisstheten omkring temaet. De av selskapene som rapporterer mest om samfunnsansvar er også de som er mest bevisst med arbeidet med samfunnsansvar.

Hensikten med de nye kravene er å gi økt bevissthet blant ledere på at selskap må ta ansvar i samfunnet for å sikre en bærekraftig utvikling. Etter intervju med ledere i hotellbransjen har jeg et inntrykk av at det fokuseres mer og mer på dette i selskapene. Alle selskapene mente at det var viktig å ta vare på miljøet, spesielt etter de siste års fokus på den globale oppvarmingen. Flere av selskapene tar ansvar og miljøsertifiserer selskapene for at man skal redusere utslipp og forurensning.

”Det føles godt å gjøre noe bra for samfunnet” (Informant 2)

Det anbefales å rapportere i henhold til de utenlandske rapporteringsinitiativene GRI og FN's Global Compact. To av selskapene gjør allerede dette, mens et selskap vil gjøre dette fra 2013.

5.4 Refleksjon

PwC modellen *Bærekraftig foretaksstyring* (Figur nr. 4) som er benyttet som utgangspunkt for utformingen av intervjuguiden er ment som en veiledning for ”store foretak” ved tilnærmingen til de forventede rapporteringskravene. Flere av selskapene i mitt utvalg som ikke er store foretak har implementert store deler av anbefalingene. Denne modellen bør derfor anbefales også for øvrige foretak som ikke har implementert arbeidet med samfunnsansvar. Dette fordi det er stor grunn til å tro at de nye rapporteringsreglene også vil gjelde for disse innen noen år.

I og med at de største aktørene i min undersøkelse allerede er i forkant av de forventede nye kravene, mener jeg at myndighetene allerede nå bør vurdere å signalisere at kravene kan bli gjeldene for øvrige foretak innen kort tid. Dette i stedet for å vente noen år til den foreslåtte evalueringen av stortingsmelding nr. 10 (2008-2009).

De norske myndighetene ønsker å være en aktiv pådriver for at norske bedrifter skal ta samfunnsansvar. I mine øyne kan de ikke anses for å være dette da de foreslåtte rapporteringsreglene ennå ikke er iverksatt for de store foretakene i Norge, mens mange øvrige foretak allerede har begynt å rapportere om samfunnsansvar.

Referanseliste:

Arbeidsgiverforeningen Spekter. "*Bedriftens Samfunnsansvar*". NAVO.

Carrrol, A. (1991). "*The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders*" (Vol. 34). Thomson South-Western, USA: Business Horizons.

Ditlev-Simonsen, C. D. (2011). "*ISO 26000 som et virkemiddel for institusjonalisering av samfunnsansvar (CSR)*". 2011 (7), ss. 79-87.

Finansdepartementet. (2009). "*Krav til rapportering om samfunnsansvar*"

Huneide, J.-E., Pedersen, Schwencke, H.R., & Haugen, D. O. (2010). *Årsregnskapet i teori og praksis* (2010). Oslo: Gyldendal Akademiske.

Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* (2.utg.). Kristiansand: HøyskoleForlaget.

Jarøy. (2009). *Skattelovsamling* (2009). Jacob Jarøy Forlag.

Johannessen, A., Kristoffersen, L., & Tufte, P. (2005). *Forskningsmetode for økonomiske-administrative fag* (2. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.

Kristoffersen, T. (2005). *Årsregnskapet- en grunnleggende innføring* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Nærings- og handelsdepartementet. (2006). "*Stortingsmelding nr. 13 (2006-2007) Et aktivt og langsiktig eierskap*". Oslo: Akademika AS.

Næringslivets hovedorganisasjon. (2009). "*Det handler om tillit*".

NRS 16 *Årsberetning*. (desember 2011). Oslo: Norsk RegnskapsStiftelse.

NUES (2010). *Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse*.

- PwC. (2011). *Din guide for ansvarlig eierstyring og selskapsledelse*. PwC.
- PwC. (2009). *Gjennomgang av statlige eide selskapers rapportering på og arbeid med samfunnsansvar*. Nærings og handelsdepartementet.
- PwC. (2010). *Samfunnsansvar i statlige eide selskaper*. Nærings - og handelsdepartementet.
- Revisorforeningen. (2012). "Fremtidens investorinformasjon". *Revisjon og regnskap* (nr. 02).
- Revisorforeningen. (2010). "Nye regulatoriske krav og økte forventninger". *Revisjon og regnskap* (nr. 08).
- Revisorforeningen. (2011). "På vei mot integrert rapportering". *Revisjon og regnskap* (nr. 07).
- Revisorforeningen. (2011). "Verdiskapende bærekraftsrapportering". *Revisjon og regnskap* (nr. 01).
- Ringdal, K. (2001). *Enhet og mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Standard Norge. (2010). "ISO 26000 Veiledning om samfunnsansvar". Standard Norge.
- Tellis, W. (1997a). "Introduction to Case Study". *The Qualitative Report* Vol 3 No 2, July 1997.
- Utenriksdepartementet. (2009). "Stortingsmelding nr. 10 (2008-2009) Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi". Oslo: Akademika AS.
- Utenrikskomiteen. (2009). *Innstilling fra utenrikskomiteen om næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi*. Utenrikskomiteen.
- Viisak, T. (2010). "Recommendation for Using the Case Study Method in International Business Research". *The Qualitative Report*, Vol 15, No 2, March 2010.

Internettkilder

- [1] Nærings- og handelsdepartementet. Samfunnsansvar. Web-side.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/nhd/tema/internasjonalt-naringssamarbeid/Samfunnsansvar.html?id=603511> Lastet ned: 14.02.2012

- [2] IIRC. International Integrated Reporting Initiative. Web-side:
<http://www.theiirc.org/the-iirc/> Lastet ned: 27.03.2012.

- [3] FN-Sambandet. Web-side
<http://www.fn.no/Tema/Menneskerettigheter> Lastet ned: 25.05.2012

- [4] Comply or explain. Følg eller forklar. Web-side:
http://en.wikipedia.org/wiki/Comply_or_explain
Lastet ned: 26.05.2012

- [5] Utenriksdepartementet. Om samfunnsansvar. Web-side:
http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/naeringslivsamarbeid_samfunnsansvar/n_samfunnsansvar/naringsliv_ansvar.html?id=626586 Lastet ned: 03.02.2012

- [6] FN's GlobalCompact. Web-side:
<http://www.gcnordic.net/index.php?r=cPage/show&cId=3> Lastet ned: 26.01.2012

- [7] CSR Norge. Web-side:
<http://www.csrnorge.no> Lastet ned: 07.03.2012

- [8] Rica Hotels. Svanen. Web-side:
<https://www.rica.no/sosialt-ansvar/svanen-stiller-streng-krav/> Lastet ned: 02.04.2012

- [9] Ecolabel. Miljømerking. Web-side:
<http://www.ecolabel.no/tema-bransje/hoteller/> Lastet ned: 27.01.2012

- [10] HSMAI Chapter Norway. Web-side:
<http://hsmmai.no/index.php?s=samfunnsansvar> Lastet ned: 23.04.2012
- [11] Rica Hotels. Årsrapport. Web-side:
<https://www.rica.no/om-rica-hotels/arsrapporter/> Lastet ned: 13.03.2012
- [12] Nordic Choice Hotels. Årsrapport. Web-side:
<http://www.choicehotels.no/chs/choice/no/om/arsrapporter/> Lastet ned: 13.03.2012
- [13] Rica Hotels. Sosialt ansvar. Web-side:
<https://www.rica.no/sosialt-ansvar/> Lastet ned: 26.01.2012
- [14] First Hotels. Corporate Responsibility. Web-side:
<http://www.firsthotels.no/Om-First-Hotels/Corporate-information/CSR/>
Lastet ned: 23.04.2012
- [15] Nordic Choice Hotels. Miljø. Web-side:
<http://www.choicehotels.no/chs/choice/no/miljo/> Lastet ned: 13.05.2012
- [16] Nordic Choice Hotels - Samfunnsansvar. Web-side:
<http://www.choicehotels.no/chs/choice/no/samfunnsansvar/> Lastet ned: 13.05.2012

Vedlegg

Vedlegg 1 - Nytt lovforslag

Forslag til lov om endringer i regnskapsloven

I

I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap (regnskapsloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 3-3 c skal lyde:

§ 3-3 c. Redegjørelse om samfunnsansvar

Store foretak skal i årsberetningen eller i dokument det er henvist til i årsberetningen, gi en redegjørelse for oppfølgingen av sitt samfunnsansvar. Det skal i årsberetningen opplyses om hvor dokumentet finnes offentlig tilgjengelig.

Med samfunnsansvar forstås det foretaket gjør på frivillig basis for å integrere og sikre åpenhet om hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter.

Redegjørelsen etter første ledd skal minst inneholde følgende opplysninger:

- 1. foretakets retningslinjer knyttet til oppfølging av sitt samfunnsansvar, herunder eventuelle prinsipper, prosedyrer og standarder som følges. Hvis det ikke er utarbeidet slike retningslinjer, skal det opplyses om dette,*
- 2. hvordan foretaket arbeider for å omsette retningslinjer mv. som nevnt i nr. 1 til handling,*
- 3. foretakets vurdering av resultatene som er oppnådd som følge av arbeidet med samfunnsansvar, samt eventuelle forventninger til dette arbeidet fremover.*

Opplysningskravene i tredje ledd gjelder ikke for foretak som har utarbeidet en offentlig fremskritt rapport i forbindelse med tilslutning til FN's initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling, eller som har utarbeidet en offentlig rapport innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet. Foretak som benytter unntaket i første punktum skal i årsberetningen opplyse om dette og angi hvor den aktuelle rapporten finnes offentlig tilgjengelig.

Opplysningskravene i tredje ledd gjelder heller ikke for datterforetak, dersom morselskapet har gitt en redegjørelse for samfunnsansvar for konsernet som oppfyller disse opplysningskravene, eller hvis morselskapet har utarbeidet en offentlig fremskritt rapport i forbindelse med tilslutning til FN's initiativ for samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling, eller som har utarbeidet en offentlig rapport innenfor rammeverket til Det globale rapporteringsinitiativet. Datterselskapet skal i

så fall opplyse om dette i årsberetningen og angi hvor den aktuelle rapporten finnes offentlig tilgjengelig.

Plikten til å gi en redegjørelse for samfunnsansvar gjelder ikke for foretak som er underlagt et likeverdig krav gjennom noteringsvilkårene til en utenlandsk børs eller gjennom utenlandsk lovgivning. Foretaket skal i tilfelle opplyse i årsberetningen om hvor redegjørelsen avgitt etter de utenlandske kravene finnes offentlig tilgjengelig.

Opplysninger om ikke-finansielle forhold som nevnt i § 3-3 a niende til tolvte ledd kan inntas i en redegjørelse om samfunnsansvar gitt som eget dokument istedenfor i årsberetningen. Dersom denne adgangen benyttes skal det opplyses særskilt om dette i årsberetningen.

§ 3-5 tredje ledd skal lyde:

Underskrift på årsberetningen etter bestemmelsens første ledd og påtegnet forbehold etter bestemmelsens annet ledd skal anses å omfatte redegjørelsen for foretaksstyring og redegjørelsen for samfunnsansvar, jf. §§ 3-3 b og 3-3 c, når det er henvist til *slike redegjørelser* i årsberetningen.

II

I lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer gjøres følgende endringer:

§ 5-1 første ledd annet punktum skal lyde:

Revisor skal vurdere om opplysninger i årsberetningen og i *eventuelle redegjørelser* for foretaksstyring og *samfunnsansvar* etter regnskapsloven § 3-3 b og 3-3 c om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift, og forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap er i samsvar med lov og forskrifter, og om opplysningene er konsistent med årsregnskapet.

§ 5-6 fjerde ledd nr. 4 skal lyde:

4. om opplysninger i årsberetningen og i *eventuelle redegjørelser* for foretaksstyring og *samfunnsansvar* etter regnskapsloven §§ 3-3 b og 3-3 c om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap, er i samsvar med lov og forskrifter, samt om opplysningene er konsistent med årsregnskapet.

Vedlegg 2 - Intervjuguide

Del I. Begrep & Definisjon:

1. Hvilket innhold legges i begrepet “samfunnsansvar” for deres selskap?
➔ Hvordan vil dere definere begrepet?
2. Mener du at det er verdiskapende å ta samfunnsansvar for selskapet?
3. Mener du at det innholdet dere legger i samfunnsansvar er sammenfallende med lovforslagets definisjon?
4. Hvorfor tar selskapet samfunnsansvar?
 - Bedre omdømme og redusert risiko for negativ omtale i media.
 - Reduserte kostnader som følge av ressurs- og energiøkonomisering (for eksempel mindre energiforbruk til oppvarming, avfallshåndtering, bruk av mer miljøvennlige materialer)
 - Krav fra interessenter
 - Bedre relasjon til kunder- mer attraktiv som leverandør.
 - Bedre forberedt på fremtidig lovregulering

Del II: Selskapets arbeid med samfunnsansvar:

Identifisering av selskapets samfunnsansvars risikoer:

1. Hvordan arbeider selskapet med å identifisere samfunnsansvars- og bærekraftsrisikoer?

- Egne risikovurderinger?
- Uavhengig 3 part foretar analysen?
- Krav fra interessenter?
- Ingen identifisering av risiko

Prioritering av selskapets vesentlige samfunnsansvars risikoer:

2. Ranger de viktigste samfunnsansvars områdene for hotellbransjen:

- Menneskerettigheter
- Arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold
- Det ytre miljø
- Anti-korrupsjon

Integrering av samfunnsansvar og bærekraft i foretaksstyring:

1. Hvordan jobber selskapet med å integrere samfunnsansvar i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forhold til deres interessenter?

2. Hvordan jobber selskapet organisatorisk med samfunnsansvar?

- Arbeidet er delegert til egen stabsavdeling
- Finansavdeling, HR-avdeling, juridisk avdeling, innkjøpsavdeling, kommunikasjonsavdeling, de enkelte forretningsområdene og linjeorganisasjonen involveres i arbeidet.
- Andre

Følg opp resultater og etterlevelse:

1. På hvilken måte måler og følger selskapet opp arbeidet med samfunnsansvar?

Del III Rapportering:

Rapporter om mål, resultater og utfordringer

1. Hvilke prinsipper, prosedyrer eller standarder følger selskapet?

- FN Global Compact
- Global Reporting Initiative (GRI)
- Svanen
- Miljøfyrtårn
- ISO 26000
- Andre eksterne standarder
- Egne utviklede prosedyrer.
- Ingen - Har dere planer om å tilslutte initiativer, sertifiseringsordning eller standarder i fremtiden?

2. Det nye lovforslaget bygger på et "Følg eller forklar" prinsipp.

Med dette menes at man skal opplyse om sitt arbeid med samfunnsansvar og de standarder og prinsipper man følger. Dersom man ikke har utarbeidet retningslinjer skal man forklare hvorfor man ikke gjør dette.

Hvilken tanker har du om denne rapporteringsmåten?

3. Hvilken rapporteringsform vil kjeden benytte seg av dersom nye krav?

- Årsberetning
- Hjemmeside
- Eksterne dokumenter

4. Hvilke konsekvenser mener du det vil få for selskapet dersom det blir krav om rapportering av samfunnsansvar i årsberetningen?

5. Har du hørt om det nye lovforslaget?

➔ Hvilke forberedelser/tilpasninger er gjort med tanke på eventuelle nye krav?